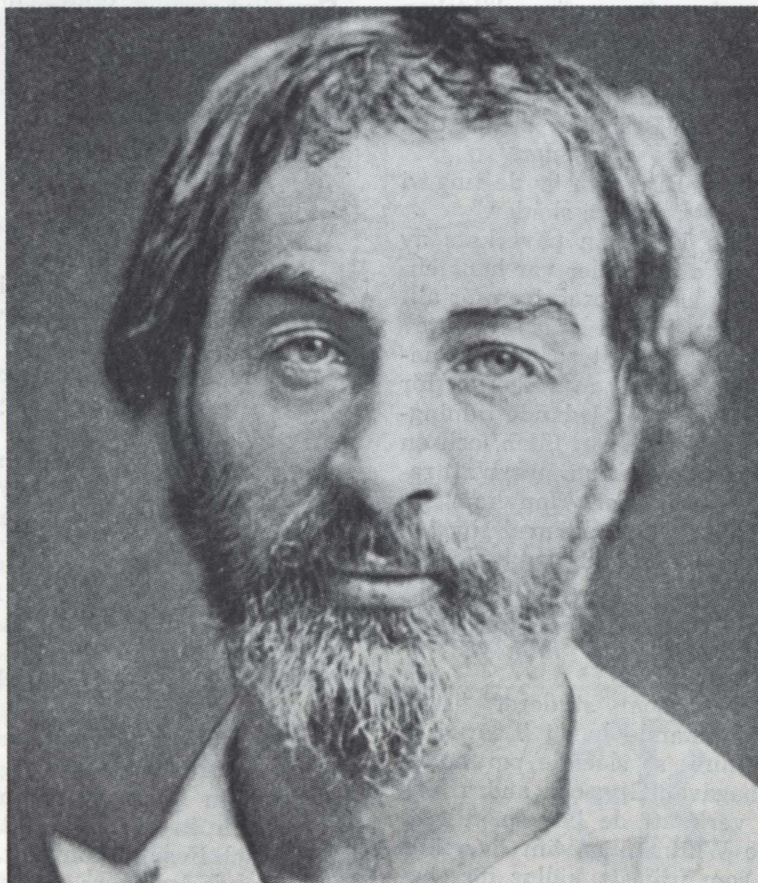

"HINDUISM" I WALT WHITMANS DIKTNING

Av Brita Rodosi

Walt Whitmans diktsamling "Leaves of Grass" (strån av gräs) utgavs första gången 1855. Ett citat ur en amerikansk litteraturhistoria säger bl. a. att den "innehöll tolv poem, av vilka det första, 'Song of Myself', tydligen var ett försök att teckna en för 1800-talet symbolisk människa. Denna symboliska män-

niska benämndes i dikten Walt Whitman, fastän det saknades författarnamn på bokens titelblad."

Den 60 sidor långa inledningsdikten — Sången om mig själv — anses nu allmänt vara ett av den moderna tidens allra främsta diktverk, men erkännandet kom inte genast.

Malcolm Cowley skriver i "Walt

Whitman's Leaves of Grass":

"Ett exemplar... hade sänts till Emerson, som var den i vida kretsar mest respekterade amerikanske författaren och den som var bäst kvalificerad att förstå vad den nye poeten sade. Emerson skrev ett brev med uppriktigt tack. När det trycktes i New York Tribune — utan avsändarens tillåtelse — slogs Amerikas lilla litterära värld med häpnad och förfäran. Ingen höll med Emerson utom några få extrema transcendentalister, framför allt Thoreau och Alcott. Whitman blev nästan enhälligt fördömd, åtminstone under de följande tio åren."

Fördömandet berodde på att dikterna ansågs vara delvis obscena.

Man kan undra vad det hade blivit av författaren till "Leaves of Grass", om han inte fått det uppskattande brevet från Emerson och om inte detta hade publicerats.

Knut Hamsun skriver i en essä om "den primitive poeten Walt Whitman":

"Han är överflödande begåvad som människa snarare än som poet. Walt Whitman kan helt visst inte skriva. Men han kan känna... Om han inte hade fått det där brevet från Emerson, skulle hans bok ha blivit ett fiasko, och det hade den förtjänat."

*

Whitman ville inte vara någon profet eller grundare av en ny lära, men man kan vara ganska viss om att han ville påverka människors tänkande.

Själv skriver han i en av sina anteckningsböcker från 1847:

"Jag vill inte vara en stor filosof eller grunda någon skola... eller samla de unga omkring mig och göra dem till mina lärjungar."

Whitman var mystiker, det är nästan alla överens om. Men en mystiker, vad är det? Jo, någon som framför allt söker komma i direkt kontakt med det övernaturliga för att få förstahandskunskap om ting som de flesta människor har föga eller ingen kunskap om. Men det största problemet med mystiker är, att de sällan eller aldrig riktigt kan förmedla till andra människor vad de erfarit. Detta beror på att språket ännu inte har några adekvata ord för att uttrycka erfarenheter av mystisk natur.

Problemet vad en mystisk upplevelse egentligen innebär, antydde i korthet av Cowley:

"Är det fråga om självhypnos eller ett patologiskt tillstånd, som kan uppnås genom fasta, vaka, droger eller andra metoder att miss-handla den fysiska organismen, eller rör det sig, som Whitman trodde, i stället om ett resultat av överflödande hälsa och energi?"

Den amerikanske filosofen och psykiatern William James har i sin bok "The Varieties of Religious Experience" ett helt kapitel om "The religion of healthy-mindedness", och där hänvisar han ofta till Whitman. Han talar t. o. m. om "Whitmanism".

James:
"Många människor är medfött och ohjälpligt lyckliga. 'Kosmisk känsla' uttrycker sig hos dem oundvikligen som entusiasm och en känsla av frihet... Jag menar dessa som, när olycka borde vara det naturliga, vägrar att känna sig olyckliga, som om detta vore simpelt och lågt... Ursprungligen innebär deras religion en förening med det gudomliga."

Om Whitmans mystik skriver Roland Fridholm att den var "en upplevelse av enhet och identitet. Därför blev han också framför allt 'identitetens' profet. Det är här fråga om den inre harmonin, själens harmoni med kroppen och jaget, föreningen med ett annat jag i kärlek och slutligen jagets kosmiska expansion för att innesluta allting och sammansmälta med hela skapelsen."

Dr. R. M. Bucke ägnar ett kapitel i sin bok "Cosmic Consciousness" (kosmiskt medvetande) åt Whitman, och hans åsikt är att denne måste ha haft en genomgripande upplevelse av kosmiskt medvetan-

de en morgon i juni 1853 eller 1854, vilken förändrade hela hans attityd till livet. Bucke nämner, att det i Whitmans anteckningsböcker och manuskript finns många hänvisningar till just en sådan upplevelse.

Förändringen måste ha skett mycket plötsligt, anser dr. Bucke. Före sin upplevelse av kosmiskt medvetande författade Whitman "skrifter utan något som helst värde". Dessa följdes sedan omedelbart av rader av så hög filosofisk och litterär kvalitet att något motsvarande "inte har skrivits ens tio gånger i rasens historia". **Genom en plötslig inre upplevelse utvecklades ur människan den andlige titanen,** menar Bucke.

Om sin upplevelse av att vara ett med hela skapelsen säger Whitman:

"Clear and sweet is my soul... and clear and sweet is all that is not my soul."

De orden äger nära släktskap med indiskt tänkande, t. ex. följande ur "Upanishaderna" (Natur och Kultur, Sthlm 1965):

"Fyllda av Brahman är de ting vi skådar."

Fyllda av Brahman är de ting vi icke skådar."

Hade nu Whitman påverkats av indiskt tänkande, eller var hans enhets- och kärleksfilosofi framför allt sprungen ur ljuset i hans eget inre?

Whitman var till yrket journalist. 1846 blev han redaktör för "Daily Eagle", den ledande tidningen i Brooklyn på den tiden, och en del av hans uppgifter innebar att recensera nya böcker. Han kom således snabbt i kontakt med sin tids många nya idéer. Men han hade slutat skolan redan vid tolv års ålder och kunde inget annat språk än engelska.

G. W. Allen:

"Personer som studerat österländskt tänkande har i 'Leaves of Grass' funnit så slående paralleller med Bhagavad-Gita och andra hinduiska verk att de har spekulerat om inte Whitman använt översättningar som främsta källor för sina dikter."

En indisk forskare — citerad av Dorothy Mercer — säger att "Song of Myself" är blott ett eko av Krishnas ord. I "Leaves of Grass" återfinner man helt enkelt Vedantas lära.

Men när Thoreau, som var ivrig orientalist, 1856 frågade Whitman, om han hade österländska förebilder, fick han svaret: "Nej — berätta för mig om dem!"

Men G. W. Allen anser att Whitman omöjligt kan ha undgått åtminstone något indirekt inflytande från orientalismen, vilken, tillsammans med inflytande från tyska filosofer såsom Leibniz, Kant, Hegel, Fichte m. fl., i hög grad fanns i den amerikanska intellektuella atmosfären på 1840- och 1850-talet.

Ett citat från Upanishaderna:

"När de vise nått Atman, blir de tillfredsställda i sin kunskap. Deras syfte är nått, och de blir lugna, fria från begär. Sedan de nått den allgenomträngande Atman och hängett sig åt Självvet, inträder de i allt."

Walt Whitman i "Song of Myself":

"Ingenting, icke Gud, är större för någon än hans eget själv."

Vad han ser som gudomligt är, som Allen framhåller, inte han själv i vanlig mening utan Självvet, den kosmiska själen, som är lika med Atman.

Om Gud skriver Whitman:

"I hear and behold God in every object, yet I understand not God in the least."

Nor do I understand who there can be more wonderful than myself."

Why would I wish to see God better than this day?

I see something of God each hour of the twenty-four, and each moment then,

In the faces of men och women I see God, and in my own face in the glass;

I find letters from God dropped in the street, and every one is signed by God's name."

"Jag hör och blir varse Gud i allt som är, och ändå förstår jag Honom icke alls."

Ej heller förstår jag, att någon kan vara mer underbar än jag."

Varför skulle jag önska att se Gud bättre än i dag?

Jag ser ju något av Honom var och en av dygnets timmar och i varje ögonblick."

I mäns och kvinnors ansikten ser jag Gud, och i mitt eget ansikte i spegeln."

Och Gud har lämnat brev på gatan, vart och ett signerat med Sitt namn."

Här finns en fin överensstämmelse med Vedantas identitetslära: detta är jag; jag är detta."

Whitman:

"I alla människor ser jag mig själv, och det goda eller dåliga som

jag säger om mig själv, det säger jag om dem."

Whitman omsluter hela skapelsen med djup kärlek och förståelse. Han upplever enheten i allt, ser Gud i varje varelse, varje ting — idéer välkända för var och en som studerat indiskt tänkande.

I Whitmans diktning har inte Gud kristna drag. Han är inte skild från sin skapelse. Whitmans gudsbegrepp synes, som Cowley påpekar, ligga "mycket närmare Upanishadernas Brahman, det Absoluta, oföränderliga, allomfattande Medvetandet, den Gudomliga Grunden varifrån allting utgår och som allt levande hoppas kunna återvända till".

Walt Whitman trodde också på österländskt vis på själens vandringar genom olika former av liv. Han yttrade: "Jag bidar själv min tid för att bli en Gud en dag." Allt för stora ord kan det tyckas en västerlänning — men välkända för var och en som är bekant med österländskt tänkande.

Döden accepterade Whitman — liksom allt annat — som något gott. Han vägrade överhuvud att se något ont i någonting.

"Ser ni, mina bröder och systar? Det är inte kaos eller död... det är form, enhet och plan... det är evigt liv... det är lycka."

Allen säger i sin "Walt Whitman Handbook":

"I likhet med Pythagoras, Bruno och andra panteister fruktar Whitman inte döden utan välkomnar den som en del av kosmos planerliga föränderlighet. Själur är oförstörbara, de färdas oupphörligen från kropp till kropp... och utför alltid någon del av den gudomliga planen."

Cowley skriver:

"Odödlighet tog för Whitman form av återfödelse. Han trodde att varje individ skulle födas på nytt, vanligen, men inte alltid, i en högre form. Han hade också för sig själv utarbetat någonting som närmade sig det indiska begreppet karma, läran att handlingar utförda under en inkarnation bestämmer individens natur och öde under hans nästa inkarnation."

Om de döda diktar Whitman:

"What do you think has become of the young and old men? And what do you think has become of the women and children?"

The are alive och well somewhere;

The smallest sprout shows there is really no death."

... And to die is different from what any one supposed, and luckier."

"Vad har det blivit av dem, tror du, de unga och de gamla, kvinnorna och barnen?"

Jo, de lever och lever väl någonsans."

Minsta knopp berättar att det finns ingen död."

... Att dö är annorlunda än du förmodade, och lyckligare."

"Has any one supposed it lucky to be born?"

I hasten to inform him or her it is just as lucky to die, and I know it."

... I am the mate and companion of people, all just as immortal and fathomless as myself;

They do not know how immortal, but I know."

"Har någon trott det vara lycka att bli född?"

Jag skyndar mig att tala om, att det är precis lika lyckligt att dö, och jag vet det."

... Jag är vän och kamrat med människor, som alla är precis lika odödliga och gränslösa som jag själv."

De vet inte hur odödliga de är, men jag vet."

Walt Whitman hade en sublim naturuppfattning. Allt han såg var underverk. Ett grässtrå var för honom inte ringare än en stjärna. Och en myra och ett sandkorn var lika fulländade.

Om sig själv diktar han:

"Divine am I inside and out, and

I make holy whatever I touch or am touched from; The scent of these arm-pits is aroma finer than prayer, This head is more than churches or bibles or creeds."

"Jag är gudomlig ända inifrån och ut, och allt blir heligt, som jag berör eller berörs av. Doften från dessa armhålor är arom finare än bönen;

Detta huvud är förmär än kyrkor, biblar och trosbekännelser."

Men Whitman gjorde inte sig själv till något märkvärdigare än andra. Alla människor var lika underbara, gudomliga, som han själv. De utgjorde av naturen ett universellt brödraskap, som omfattade allt och alla, helgon, syndare, växter, djur...

Det är ett slags evig, naturlig religion som Whitman företräder, när han förkunnar att allt levande är kamrater.

Och liksom i våra dagar Krishna-murti förkastar de gamla religiösa formerna, gör också Whitman det. "Det kommer inte att finnas några präster i framtiden. Deras arbete är avslutat. En ny ordning skall uppstå... och varje människa blir sin egen präst..."

*

Fastän Walt Whitman är känd över hela världen och har blivit föremål för oräkneliga artiklar och avhandlingar, från några få sidor till enorma verk, skrivna av människor i alla delar av världen, har vi inte hört mycket om honom i vårt land. Allt vi har är ett urval ur hans diktning i översättning av K. A. Svensson, 1935; i "All världens lyrik" 1943 och i Johannes Edfeldts "Nya tolkningar" finns också några dikter av Whitman.

EK

ECKANKAR

SRI DARWIN GROSS, ledande auktoritet i Eckankar, kommer till Stockholm för att närvara vid våra sammankomster, måndagen den 26 och tisdagen den 27 juni på PARK HOTEL, Karlavägen, Stockholm.

Han kommer att tala om den GUDOMLIGA VISDOMEN och SJÄLENS FÄRDER. Tolkas.

Inträde kr. 10:— per kväll.

Välkommen kl. 19.00.

ECKANKAR I SKANDINAVIEN
Fack
104 32 Stockholm 19

RELIGIONERNAS MÖTE

Inspirerade av Alf Ahlbergs tankar om världsreligionernas möte i förra numret har vi lyssnat på några olika religiösa bekännare för att få veta hur de ser på religionernas konfrontation med varandra.

Säkerligen finns det höga dogmatiska skiljemurar, men det existerar också verkligen förutsättningar för en fördjupad gemenskap mellan världens religiösa människor, både på det teoretiska och på det praktiska planet, det torde vår lilla undersökning visa.

Margit Sahlin, Svenska kyrkan

Några kristna visar stort intresse för samtal med annorlunda troende. En av dem är kyrkoherden i Engelbrekts församling, Stockholm, Margit Sahlin. Hon anordnar ofta dialoger med medlemmar av andra samfund och kyrkor.

Kristi Himmelsfärdshelgen — alltså innan denna tidning kommer ut — samlas på S:ta Katharinastiftelsen i Österskär medlemmar av skilda trossamfund till samvaro med diskussioner.

— Vi har två gånger tidigare haft samtalsdagar, då vi inbjudit företrädare för icke konfessionellt kristna religiösa samfund, såsom rosenkreuzare, antroposofier, spiritualister, Martinusintresserade samt även sufier och buddhister, upplyser Margit Sahlin. Vi tyckte alla som var med de gångerna att det var mycket värdefullt att vi fick lära känna varandra och upptäcka att vi inte var "fiender" på något sätt utan sökare allesamman. Nu skall vi den 11—14 maj i år ha en liknande sammankomst. Som motto har vi denna gång satt "Vad är sanning?". Vi vill höra hur de andra trosrikningarna nalkas den verklighet som vi alla

Margit Sahlin

söker, och undersöka vad de kan ha för särskilda gåvor som kan vara av värde också för oss.

— Menar Ni att Ni kunde ha någonting att lära av de andra?

— Inte direkt så att man skulle stimuleras att gå över till en annan trosriktning. Men vi har alla något att lära av andra människor, och verkligheten är ju outtömligt djup. Man blir aldrig färdiglärdd, är alltid på väg.

— Men det finns ju stora läroskillnader mellan skilda samfund.

Är det då inte så att den ene bekännaren tycker att den andre har fel och borde bekämpas?

— Ja, men då skall man inte bekämpa varandra utan samtala öppet om skillnaderna i uppfattning och klargöra vad man själv upplever som sant och osant. Vi har nytta av att lyssna till varandra. Det är annars mycket lätt att fastna i alltför trånga synsätt. Men jag menar ju att vår kristna tro är unik därigenom att vi i Jesus Kristus har den fulla uppenbarelse av Gud. Men

den verklighet som Kristus uttrycker, har vi inte uttömmande kunnat tillägna oss, och därför kan vi få flikar av sanningen genom andra religioner, och det kan berika vår egen bild. Av hinduerna kan vi t. ex. lära oss en del om meditation och intensiteten i det inre lyssnandet, av kväkarna (kristna som vi) kan vi lära mycket om att omsätta den inre erfarenheten i kärlekshandlingar.

— Hur ser Ni på splittringen inom kristenheten? Tycker Ni att det är en god utveckling att det nu finns så många olika tankar om det hela?

— Tankarnas mångfald tror jag är en väldig rikedom, men splittringen i olika samfund är en tragedi, i synnerhet om den leder till spänningar och oförsonliga motsättningar.

— Kan Ni acceptera att en hindu och en buddhist finner sin väg till sanningen, eller vill Ni missionera och påvisa att det är kristendom som är det rätta?

— Jag menar att den verklighet som alla religioner söker, i sin fullhet finns uttryckt i Kristus. Man har ingen anledning att utdöma hinduer, buddhister, muslimer, judar och andra som inte bekänner sig till den kristna tron, men samtidigt måste man unna alla människor att få den rikare och djupare syn som den kristna tron innebär, få personlig erfarenhet av Kristus. Eftersom så många människor i våra dagar "svärmar" för främmande religioner utan att ändå engageras och genom att man så ofta träffar människor med en "främmande" tro är det riktigt att försöka ta reda på vad det är i dessa för oss främmande trosåskådningar som utgör en lockelse. Intresset för icke-kristna religioner tror jag ofta beror på att människor vet alldeles för litet om vad kristendomen är. Det är därför viktigt att man kan samtala öppet med varandra och tala om det som är angeläget.

— Många kristna tror ju att de som inte omfattar den rätta tron går förlorade.

— Jag är helt främmande för tanken att Vår Herre skulle döma ut människor för att de tänker fel. Det är inte den normen han har. Men man måste unna alla människor att komma ut ur förträngda åskådningar och in i den kristna trons rikedom, medvetandet om Kristi nyskapande kärlek och det personliga mötet med människan Jesus, som vi betraktar som "Guds fullhet lekamligen".

Christina Odenberg

Christina Odenberg, Svenska kyrkan

Direktor för S:ta Katharinastiftelsen i Österskär är pastor Christina Odenberg. Hon förklarar att syftet med samtalsdagarna på stiftelsen är att belysa frågeställningen "Hur söker människan verkligheten?". Alltför länge har oliktroende stått på varsin punkt och sagt sig veta sanningen. Man har inte kunnat samtala om trosfrågor. Samtalsdagarna är till för att alla skall lyssna till varandra.

Men Christina Odenberg är ju själv en bekännande kristen. Menar hon då inte att den kristna åskådning hon har är den definitiva sanningen?

— Nej, definitivt är den inte, svarar hon. Hela livet handlar ju om att söka. Det är klart att jag har många bestämda uppfattningar. Men jag kan ju inte sätta mig på några höga hästar och säga att jag tillhör Svenska kyrkan och vet att vad den säger är rätt i varje situation. Jag vill lyssna till hur allvarliga människor ser på sin situation och på Gud.

— Kan Ni acceptera att t. ex. en baha'i finner sin väg till sanningen utan att vilja omvända honom?

— Jag kan acceptera att människor på olika sätt söker sig fram till det som vi kallar Gud. Men jag menar att Kristus är kärnpunkten i budskapet om Gud. I Kristus kan man se hurdan Gud är. Och när jag gjort denna upptäckt, är det min skyldighet att ge den vidare till and-

ra. Men samtidigt vill jag studera sökandet hos andra bekännare och se om jag kan lära något av dem, och då har jag ju också möjlighet att prata med dem om hur jag själv ser vägen till Gud. Kristendomen har något som de andra religionerna saknar och som gör den unik, nämligen Kristus, som visar hurdan Gud är.

— Jag vet inte om Ni handskas med frälsningsbegreppet så som en del kristna gör. Men, om Ni gör det, menar Ni då att en hindu kan bli frälst likaväl som en kristen?

— "Jag är lyckligt frälst" är ett uttryck som jag aldrig skulle ta i min mun. Hela människans liv här på jorden är ju ofullkomligt och ett sökande. Även de stora helgonen inom den katolska kyrkan, som ingen kan förneka har levt mycket nära Gud, betraktar sig ju själva som sökare.

— Består inte egentligen religion av att göra påståenden om det ovetbara?

— Kristus gör påståendet att han är Guds son. Och för oss är det då fråga om att kunna uppleva Kristi ord som sanningen. Jag menar att den människa som uppriktigt söker, finner att Kristus är sanningen. Men livet räcker ändå inte till för att söka färdigt, utan hela livet blir ett enda långt sökande efter en fördjupad gemenskap med Kristus eller Gud. Och det finns inom alla de stora religionerna ett ärligt sökande efter kunskap om verkligheten, som är Gud. Och där har vi kristna så att säga nyckeln: Kristus.

Kristendomen är ju en missionerande religion. Dess bekännare är övertygade om att de har nyckeln till Sanningens hus och är därför ivriga att göra alla människor kristna. Hur är det med buddhisterna? Bedriver de mission i vårt land? Frågan går till fil. kand. Gunnar Gällmo i Uppsala, som är sekreterare i Sällskapet för Buddhistisk Information.

— Vi talar inte om "mission", säger han. Men vi vill sprida kännedom om Buddhas lära. Och vi håller dörrarna öppna: var och en som vill bli buddhist, får bli det, om han förstår vad det rör sig om. Men initiativet får den enskilde själv ta. Vi försöker inte övertala någon.

— Finns det överhuvud taget i världen något som kan kallas buddhistisk mission?

— Inte inom den ortodoxa buddhismen. Det finns vissa japanska nyare riktningar som tillämpar mer aggressiva metoder, men de lärorna ligger på gränsen till vad vi vill kalla buddhism.

— Hur ser ni på den kristna missionen?

— Vi har helt naturligt inte så höga tankar om den, eftersom vi inte delar den kristna livssynen och alltså är angripen part. Att kristen mission förenas med viss humanitär verksamhet gör inte i våra ögon proselytvervningen mer sympatisk. Tvärtom drar denna sammankoppling ner värdet av hjälpverksamheten, eftersom den inte utförs utan baktankar.

— Hur uppfattar ni de kristnas attityd till buddhismen och buddhisterna?

— Den varierar. Det verkar som om vissa grupper av kristna här i landet vill ha en dialog med de olika världsreligionerna. Men det förefaller också som om de gärna vill ha de samtalen på sina egna villkor. De kan själva anordna dialogsituationer, men när motsvarande anordnas av andra, är de inte lika villiga att ställa upp. Baha'i-religionen har t. ex. varje år en världsreligionernas dag. Här i Uppsala har Baha'i-samfundet de två senaste åren avstått från att inbjuda en representant för varje världsreligion på grund av att de inte kunnat få med en kristen representant. De kristna som jag talat med om saken har i allmänhet motiverat detta med att de inte kan godta Baha'is synkretistiska syn. Må så vara, men det kan inte vi heller, och samma gäller förmodligen både

Gunnar Gällmo

judarna och muslimerna. Från vår och deras sida har det ändå tydligen inte varit någon svårighet att få representanter.

— Är det önskvärt med en dialog mellan religionerna, och, i så fall, hur bör den se ut?

— I ett pluralistiskt samhälle kommer olika synsätt med nödvändighet att konfronteras, och den bästa form denna konfrontation kan ta är en öppen och saklig dialog. En sådan dialog utesluter varje försök till proselytvervning parterna emellan. Den utesluter även den förutfattade meningen att motparten egentligen tror detsamma som man själv, att alla religioner i grund och botten lär samma sak — en inställning som innebär att man egentligen inte tar motparten på allvar.

— Varför är buddhismen bättre än kristendomen?

— Vi buddhister kan bl. a. inte acceptera de kristnas inställning till våldet. De kristna evangelierna innehåller — i motsats till Buddhas lära — ingenting som klart och tydligt talar mot våldet. Därför har alltid de kristna med få undantag (t. ex. kväkarna) accepterat våldet. Enligt evangelierna använde Jesus själv våld, t. ex. när han drev ut månglarna ur templet. Den kristna läran är också uppbyggd på blodsoffertanken, som är en direkt fortsättning på Gamla testamentets blodiga djur- och människooffer. Jesus offrade sig själv för att, som det heter, försona Gud med sin skapelse. Dessa föreställningar betraktar vi som moraliskt oacceptabla.

Tror Gunnar Gällmo att "var och

en blir salig på sin tro", d. v. s. att det finns olika vägar till lycka, eller bör alla människor vara buddhister? Han svarar att lycklig kan man nog känna sig av olika orsaker, men det slutliga målet, som är nibbana (nirvana) kan man enligt Buddhas lära endast nå på den buddhistiska vägen genom egen insikt om sanningen.

— Vad är nibbana?

— Nibbanas positiva sida har ingen exakt motsvarighet i den vanliga erfarenheten och kan därför inte beskrivas för den som inte själv upplevt det. Dess negativa sida innebär en fullkomlig och slutgiltig frihet från begär, från motvilja och okunnighet och därmed från lidande och obehag.

— Kristendomen, judendomen och islam är ju uppenbarelseligioner. Gäller inte detta också på sätt och vis om buddhismen? Är inte buddhisterna lika bundna till Buddha som de kristna till Kristus?

— Det är riktigt att en person, Buddha Gotama, i början av nuvarande Buddha-era har utlagt denna lära. (Andra buddhor — uppvaknade — har gjort det tidigare, och fler kommer att göra det.) Men Buddha gjorde aldrig anspråk på att tala på en högre makts vägnar, så som Mose, Jesus och Muhammed. Han lärde vad han själv hade insatt, och han uppmanade människorna att följa den väg till visdom och insikt som han utstakade, i den mån de kunde göra detta av egen övertygelse. Vi buddhister har enligt Buddhas rekommendation den inställningen att alla religiösa ställningstaganden måste bygga på egen insikt och erfarenhet. Vi försäkrar inte — som de kristna gör — att vi har rätt. Vi talar bara om vad den buddhistiska livssynen innebär och lämnar åt var och en att med eget omdöme avgöra om han kan förena sig med oss.

— Känner en buddhist i något avseende trosgemenskap med bekännare av andra religioner?

— Buddhismen är ingen tro utan en systematisk metod att gradvis inse tillvarons sanna natur och så nå frihet från lidande och obehag. Någon gemenskap i tro är alltså inte möjlig. På moralens område är vi till rätt stor del överens med jainisterna och vissa riktningar inom hinduismen — till en mindre del med judarna, de kristna och muslimerna.

Fil.kand. Pratiba Rampal, Solna, är född hindu. Hon menar att de olika religionerna och samfundet inom dem i grund och botten alla säger samma saker. De är bara olika tolkningar av de religiösa sanningarna.

— Ni känner inget främlingskap inför kristendomen, buddhismen, islam?

— Nej, inte alls! Jag känner för människan som människa. Det avgörande är hur en människa lever. Vilken religion hon tror på är mindre viktigt. Religion är det sätt på vilket man tänker och handlar.

— Har Ni någon föreställning om Gud?

— Jag tror att det är vi människor som skapat Gud. Vi har skapat ordet Gud och de olika föreställningarna om Gud därför att vi har behov av det. Om det finns något sådant som Gud, så finns det överallt och i varje individ, inte på någon bestämd plats.

— Ni uppfattar inte Gud som världens skapare?

— Jag vet ärligt talat inte vem, om någon, som har skapat världen. Och jag tycker frågan är oväsentlig. Viktigare är hur man lever, vad man gör av livet.

— Är inte det en inställning som liknar buddhisternas?

— Ja, kanske. Men jag har inte ingående studerat någon religion. Det jag tror på har jag fått lära mig hemma (i Indien) och dessutom har jag bildat mig min uppfattning av vad jag själv har sett i världen. Religion är inte religion i kyrkan eller templet, utan det sätt på vilket man lever. Metafysiska trossatser och spekulationer betyder inte så mycket för mig.

Baha'i-religionen förkunnar att Gud har talat genom skilda profeter under olika tider och i olika kulturer. Krishna, Mose, Zarathustra, Buddha, Jesus och Muhammed har alla varit Guds språkrör. Men den som uppenbarar Guds vilja för vår tids människor är Baha'u'llah, en persisk man som levde på 1800-talet.

Pol.mag. Paul Öjermärk, Solna, är baha'i. På vår fråga hur han anser att religionerna bör möta varandra, ger han svaret att de måste upptäcka sin gemensamma kärna. Han tror på en religionernas samexistens, präglad av broderskärlek,

där de olika bekännarna lever sida vid sida utan någon omvändelseaktivitet för att värva över anhängare från den ena religionsformen till den andra. Alla människor bör fritt och oberoende ta ställning till andliga frågor.

— Jag har en stark känsla av att vi alla funnit något av livets väsentligheter, av kärnan i det mänskliga livet, och det skapar en vilja, en motivation i människan, att vidareutveckla vad hon slumrande bär inom sig. Sen finns det ju en mängd grupperingar i kyrkor och sekter, som kommit fram till skilda tolkningar av en uppenbarelse, och det är klart att man inte behöver känna sig attraherad av dessa yttre former. Men den andliga upplevelsegrunden finns ändå som något gemensamt.

— Det är ju stora skillnader i religionernas utsagor, även i fråga om det centrala i tron. Baha'i-samfundet erkänner ju t. ex. inte reinkarnationsläran, som i skilda former finns inom hinduismen och buddhismen.

— Enligt vår övertygelse är läran om återfödelse inte grundläggande i någon religion. Alla de stora religionsstiftarna — även Baha'u'llah — har uttryckt sig på sådant sätt att deras ord felaktigt uppfattats som om de talat om en återfödelse i kroppslig form. Men det är inte ett fysiskt återfödande på jorden som de har avsett, utan en andlig pånyttfödelse, d. v. s. ett uppvaknande inför den andliga verkligheten.

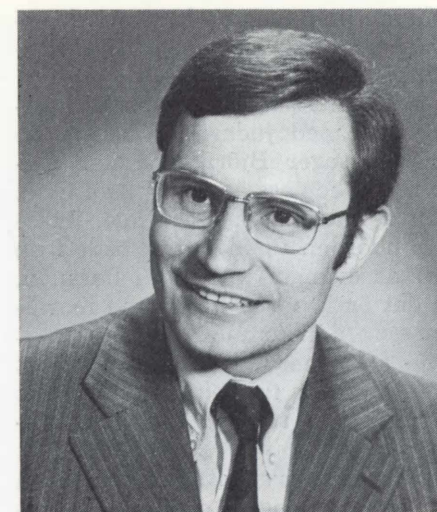
— Så en baha'i tror på ett enda jordeliv och därefter existens i annan form?

— Ja, människans djupaste verklighet, själen, får andra instrument för sin fortsatta utveckling. Dessa är inte precis som den fysiska kroppen men lika verkliga som den. Det är fråga om en ständig utveckling i olika livsdimensioner, av vilka den nuvarande bara är en liten bit av en ständig utveckling mot alltings källa, Gud.

— Missionerar Baha'i-religionen?

— Nej, det är inte fråga om mission utan information om vad vi betraktar som den senaste gudsuppenbarelse. Det finns inom det världsomfattande Baha'i-samfundet inga missionärer, om därmed förstås människor som anställts för att ägna sig åt att missionera, utan hos oss är det personer som arbetar som andra men på fritiden ägnar sig åt att informera om Baha'i-tron, som vi upplever som det mest väsentliga i vår tid.

— Är det någon religion ni kän-

Paul Öjermärk

ner er mer befreundade med än andra?

— Nej. Vi anser att det i grunden bara finns en enda religion. Men den har tagit sig olika uttryck i olika tider och kulturer. Man kan schematiskt se det så: Gud sänder olika lärare till människorna, eleverna. Det blir en lärare för första klass, en annan för andra klass o. s. v. Hela tiden är det samma skola som eleverna går i. De olika gudsmanifestationerna har alltså, den ena efter den andra, haft till uppgift att lyfta människan uppåt, andligt och socialt. Impulserna till andlig och social utveckling har kommit från dessa manifestationer. De olika religionerna är gudomligt inspirerade budskap, anpassade till de olika tidernas och kulturernas behov. Jesus är en tidigare lärare som mänskligheten haft, och en baha'i har samma kärlek och förståelse för honom som för Baha'u'llah. Men Baha'u'llah är den senaste gudasända uppenbarelse med en lära, anpassad till behoven hos vår tids människor.

I Skärholmen bor Björn Ericsson, en av de få infödda svenskar som är anhängare av profeten Muhammeds lära. Vi undrar vad han har för uppfattning om religionernas möte. Känner han någon trosgemenskap med andra religioners bekännare? Ja, det gör han. Han förklarar att judendomen, kristendomen och islam har en gemensam kärna. Kristendomen bygger ju på den judiska tron, och islam bygger på kristendomen (och judendomen). I början uppfattades islam inte som en ny

Buddha: "Det finns ingen sann lycka utom rättfärdighet."

religion utan som en kristen sekt — en irrlära från ortodox kristen synpunkt.

— Vi muslimer känner stor samhörighet med judarna och med de kristna, säger Björn Ericsson. Gemensamt för oss är tron på en Gud. Och de gammaltestamentliga, judiska budorden upprepas ju både i de kristna evangelierna och i koranen, så det är i stort sett samma moral-syn som där kommer till uttryck.

— Kan man gå så långt som att säga att dessa tre religioner är olika uttryck för samma religiösa sanning?

— Ja, det är egentligen bara fråga om en kronologisk ordning: judendomen är äldst, och sedan följer kristendomen och så islam, som har den sista uppenbarelsen av Ordet.

— Men nu säger de ju inom Baha'i-samfundet att uppenbarelsen genom Baha'u'llah är ännu senare...

— Baha'i uppfattar jag som en riktning som har utgått från islam. Dess läror består, som jag har förstått det, i bästa fall av korantolkningar. Jag tycker inte baha'i är någon fullodig religionsform, såsom judendomen, kristendomen och islam, utan den är ett slags utlöpare av islam, en islamisk sekt.

— Kan religionerna samexistera, finnas vid sidan av varandra?

— Ja, det måste de.

— Men tycker inte en muslim att man bör eftersträva att göra islam större på de andra religionernas bekostnad?

— Inom islam har vi — bortsett från Ahmaddia-rörelsen — ingen mission. Vi har ingen missionsbefallning. Tvärtom framhålls på flera ställen i koranen att en muslim skall respektera andra religionsformer. Vi uppmanas t. o. m. att understödja och försvara synagogor samt kristna kyrkor och kloster.

— Men förde inte muslimerna, liksom de kristna, förr i tiden religionskrig?

— Under de fyra första kaliferna följdes väl islams principer. Men sedan skedde delvis en urartning av religionen — samma fenomen som vi finner inom kristenheten. Det är ett problem inom all religion, att det är skillnad mellan lära och praktik.

— Vad anser du om mission överhuvud taget?

— Jag tror att missionsformerna är föråldrade. De går tillbaka på värderingar från 1800-talet och tidigare, då man menade att den egna religiösa gruppen var bättre än andra. Den överlägsenhetsprincipen

verkar främmande i vår tid.

— Men tycker du inte som muslim ändå att islam är bättre än övriga religioner?

— Jag kan mycket väl föreställa mig att för en del andra människor är andra religionsformer bättre. Jag tycker man bör ha respekt för samtliga högre former av religion.

— Kan du tänka dig gemensamma manifestationer för flera religioner?

— Ja, jag har deltagit i fredsgudstjänster, som anordnades av Bo Ståhl i Storkyrkan och Uppsala domkyrka. Jag bidrog då med koranrecitation, och jag upplevde det som meningsfullt att på det sättet

Theodor Katz, jude

Läroverksadjunkt Theodor Katz i Stockholm är jude. Han menar att gärningar är viktigare än "dialog".

— När man diskuterar religionernas likheter och olikheter, när man snart en gräns, där man inte kommer längre, utan samförståndet tar slut. Men när det gäller att i handling förverkliga de religiösa levnadsregler man vill följa, då finns det däremot, tycker jag, egentligen ingen gräns alls. Inom gärningarnas område finns möjlighet till nästan

vara tillsammans med andra religioners bekännare, och jag var glad åt att vi kunde komma så bra överens.

— Hur ser du på förhållandet till buddhismen och hinduismen?

— Särskilt i islamisk mystik är de buddhistiska och hinduistiska inslagen betydande. Profeten Muhammed sa: "Sök sanningen även om du måste gå till Kina (för att finna den)."

— Hur uppfattar du Kristus?

— Som Messias Jesus, Marias son, Guds sändebud, profeten närmast före Muhammed.

obegränsad samverkan och förståelse.

— Det finns alltså något gemensamt i moraluppfattningen.

— Ja, absolut! Människan, när hon är mänsklig i ordets bästa mening, är sig ganska lik var hon än bor och vilket språk hon än talar. I religionen kan människorna komma varandra nära — även om de inte har samma tro — ty religion är framför allt ett uttryck för det bästa hos människan; så ser jag det.

— Ni känner gemenskap med bekännare av andra religioner...

Theodor Katz

— När jag träffar människor som har en annan religion än jag, känner jag ibland en mycket stark gemenskap med dem. Det är kanske så att religiösa människor upplever en gemenskap med varandra — liksom antagligen också icke-religiösa människor gör.

— Tror Ni att religionerna kan samexistera, finnas vid sidan av varandra utan att man har inställningen att ens egen tro skall utbredas på de andras bekostnad?

— Ja, det är precis vad jag anser! Jag menar att den religion som man har fått från sitt hem, den skall man utveckla inom sig så mycket man förmår. Då kan man också få uppleva ett samförstånd, en gemenskap som sträcker sig bortom den egna trosmiljön.

— Bedrivs det någon judisk mission i Sverige?

— Nej, på det hela taget missionerar inte judendomen "utåt". Där emot försöker vi att väcka till liv det goda som lagts ned i en människa under ungdomen av föräldrar eller våra lärare och som sedan kan-

Lechard Johannesson, romersk katolik

Fil.dr. Lechard Johannesson, Stockholm, har studerat Indiens religioner. Han menar att hinduismen och kristendomen har mycket gemensamt. Vi har "enormt mycket att hämta ur hinduismen", anser han.

Om Indiens många gudar säger Johannesson att det finns en monoteism (tro på en enda Gud) i botten; alla de olika gudagestalterna skall endast betraktas som uttryck för olika sidor hos den ende, oändlige Guden, vilken har oändligt många egenskaper.

— Bhaktifromheten med dess innerliga gudsförhållande har stora likheter med den kristna religionen. Och vi västerlänningar har mycket att lära av den indiska meditationen och den indiska tillbedjan. I Indien står ju religionen i centrum av människornas liv på ett helt annat sätt än i västerlandet.

— Men det finns ju även olikheter mellan dessa båda religioner? Hinduismen har t. ex. en identitetslära som kristendomen saknar. En hindu kan säga om allt levande: *tat twam asi* — detta är jag!

— Jo, om man tolkar kristendomen rätt, finner man på sätt och vis en motsvarighet till den hinduiska

ske blivit undanskymt.

— Hur uppfattar Ni Jesus?

— Jag kan som jude inte betrakta honom som Guds son och inte heller som en Guds profet. För mig är han en vanlig människa.

— Hur är det med Jesu etik, står den i överensstämmelse med judendomen?

— Ja, där finns enligt min mening ingen väsentlig skillnad. Att man skall älska sin nästa är ju ett citat från den judiska delen av bibeln, och där finns även exempel på kärlek till dem som hatar en. Det är inte etiken utan dogmen som skiljer judendomen och kristendomen.

— Hur uppfattar Ni de svenska kristnas attityd till judendomen?

— I Sverige tycker jag att just de människor som betraktar sig som kristna, de som tar allvarligt på sin kristendom, ofta har en positiv inställning till judendomen och judarna — till skillnad från folk som har en negativ attityd till religion överhuvud taget. Från kristna har jag ibland mött ett allvar och en förståelse som varit gripande.

identitetsläran. Det står i Skriften att "Gud skall bliva allt i alla". Kristendomen har också tanken att samtidigt som Gud är skapare av allt, är Han också i viss mån allt (och eftersom allting har utgått från Gud, är det i grund och botten gott).

— Den indiska läran om nirvana är ofta missförstådd i västerlandet, fortsätter dr. Johannesson. Man har den föreställningen att nirvana innebär ett definitivt uteslötande av personligheten. Men det är inte alls fråga om att den mänskliga existensen släcks ut, utan det är begären, emotionerna o. s. v., allt det som fördunklar sinnet, som försvinner. Jag uppfattar nirvana som ett stadium högre än allt vi kan uppleva på jorden. Det finns stor släktskap mellan kristendomens lära om det eviga livet och hinduismens nirvanabegrepp. Det eviga livet är ju även det något högre än allt vi kan uppleva som människor.

— Dyrkar inte hinduer Krishna på liknande sätt som kristna tillbeder Kristus?

— Jo, inom bhaktifromheten. Men man skall inte förbise den stora skillnaden mellan kristendomen och alla andra religioner; nämligen detta att Kristus är Gud. Han är inte bara en stor lärare, en profet eller en av flera gudomliga manifestationer, utan han är Gud själv, som ta-

Lechard Johannesson

git mänsklig gestalt.

— Tror Ni att det finns stora möjligheter till samarbete och tros-gemenskap mellan de olika världsreligionerna?

— Ja, det tror jag är en nödvändighet, eftersom mänskligheten håller på att förstöras genom den materialism som upplöser alla andliga värden. Jag anser det mycket viktigt att en allvarlig dialog mellan religionerna kommer till stånd.

— Beträffande mission: en del religiösa människor ställer sig tveksamma till om någon sådan överhuvud bör bedrivas i våra dagar.

— Jag tror som kristen absolut att det bör missioneras för kristendomen. Den kristna tron har absoluta värden som det vore ett svek att inte föra ut.

— Då bör man väl också acceptera att buddhister, hinduer och andra missionerar i kristna länder?

— Ja, givetvis! Jag är för religionsfrihet i alla former. Och jag tror vi har mycket att lära av både buddhismen och hinduismen.

— Tycker Ni att man kan gå så långt att man säger att de olika religionerna är olika uttryck för samma sanning, skilda vägar mot samma mål?

— Nej, så vill jag inte uttrycka det. Men jag menar att vi med öppna ögon skall möta religiösa former var de än förekommer.

— Kan man respektera andras religiösa uppfattning utan att vilja omvända dem till sin egen tro?

— Man vill givetvis i dialog med annorlunda troende lägga fram argument för sin egen syn — på samma sätt som sker inom politik, vetenskap och andra sammanhang — sen får de intresserade väga de olika framförda argumenten mot varandra.

YOGA-JONSON

RÖR OM I DEN ANDLIGA GRYTAN

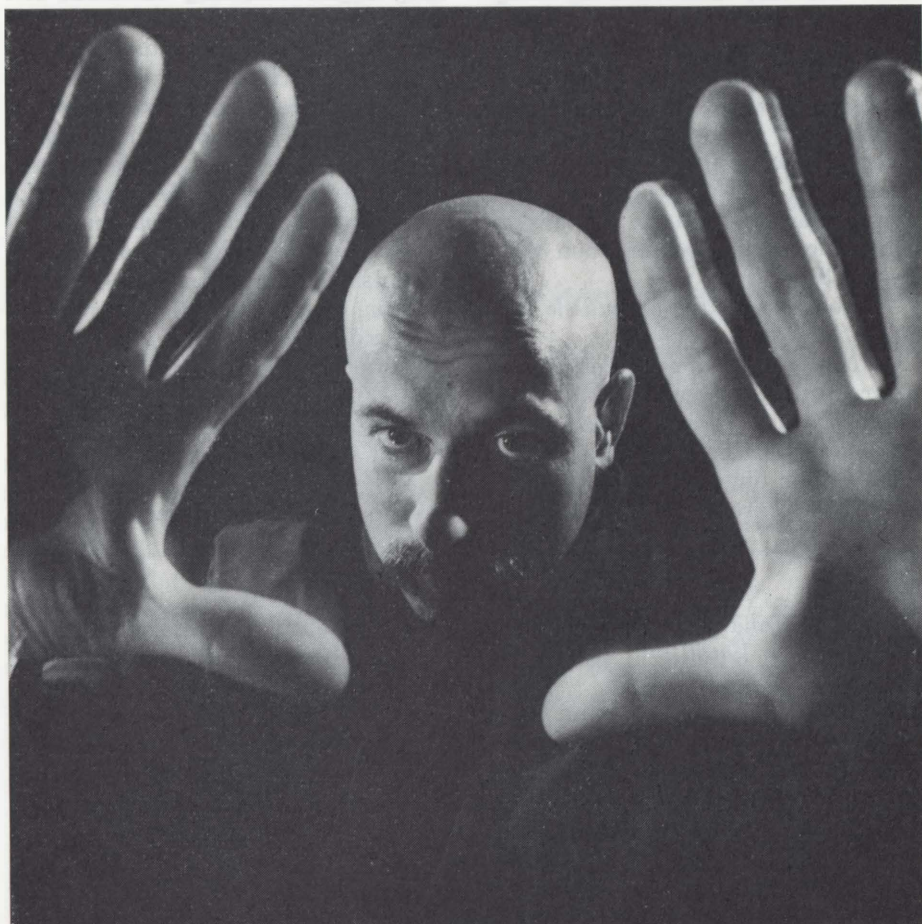
Reportage: Bertil Nilsson

Helt nära det nya Masthuggets centrum i Göteborg träffar jag Bert Yoga Jonson i hans ateljé. Han klappar om sina hundar. Boxern Yoga kommer fram och stryker sig mot mitt ben. Det är inte i något av de nyuppförda husen i glas och betong — vid sidan av, i en äldre byggnad, har Bert valt en lägenhet med stora rum, lämplig för en del av den verksamhet han bedriver. Där pryder han väggarna med egna collage och teckningar samt foton på hatha yoga-ställningar. Till gruppträningen i yoga hyr han en lokal i närheten och en österut i staden, i Örgryte.

Bert Jonson har arbetat många år som yogalärare i Göteborg. Hans elever är vanligen från början intresserade av hatha yoga. Några vill kanske mest få en vacker kropp och god kroppslig hälsa och kraft, men många — och det gäller främst de yngre, som inte hunnit stelna i någon fixerad världsuppfattning utan fortfarande är sökande andar — vill ha något utöver den grundläggande fysiska träningen. Därför ordnar Bert teaterföreställningar och håller föredrag i ämnen som han av erfarenhet vet att de vill ha djupare kontakt med. Han ger impulser till vidare studier, lånar ut böcker, häften och tidningar, hänvisar till andra grupper som kan tillfredsställa de vetgirigas specialintressen. Själv är han autodidakt inom yoga; han är musiker, vegetarian och har reinkarnations- och karmaprincipen som grund i sin religiösa uppfattning, starkt påverkad av Martinus. Han har ett österländskt utseende — till vilket inte minst det rakade huvudet bidrar — och lutar åt att han varit yogi i en tidigare inkarnation.

— Redan som 4–5-åring gjorde jag metafysiska spekulationer, och Kristusgestalten fascinerade mig i min barndom, berättar Bert. Det var ganska sent som jag kom i kontakt med yogan, men den kändes med detsamma "bekant" för mig. Den österländska musiken känner jag också starkt för.

— Transcendental meditation, som blivit så populärt den senaste

Yoga-teatern. Bert Jonson som "Den kosmiskt galne".

tiden, vad är det annat än den gamla mantra yoga-tekniken, och varför kan man inte fortsätta att kalla det så? Men det medför betydande risker att använda denna metod urkillningslöst. Jag skulle aldrig våga låta nybörjare i yoga koncentrera sig långa stunder på en formel. Det behövs en god grund för att nå framgång i mantra yoga, precis som man inte kan utöva raja yoga framgångsrikt utan att ha nått långt i flera andra, grundläggande yogaformer, säger Bert.

— Forcerad håll-i-gång-meditation, modell dagens lycko-meditationer, kan jämföras med vissa drog-försök, fortsätter han. Den kan ge skräcksyner men också en vidgning av medvetandet och svindlande upplevelser av religiös natur. Men ofta sker en sorts kortslutning. Därför leder sådana genvägar vilse.

De svåra följdverkningarna hämmar i stället den vidare utvecklingen.

En psykiatriker i Göteborg, Bo G. Johnson, varnar också för okritiskt bruk av meditation och pekar på risken att den kan utlösa latent schizofreni eller i övrigt oförmånligen påverka den själsliga balansen hos labila personer — alltså en effekt rakt motsatt den man vill uppnå.

— Jag kan tänka mig att prata om svensktoppen, schlagerfestivaler, fotboll eller vad som helst med dem som har sådana intressen men försöker då alltid stämma till eftertanke: vad är det som är viktigast här i livet? Tror ni man kan ordna tävlingar i försynthet eller ödmjukhet? Kan man engagera sig i konstlat uppdrivna behov och intressen och samtidigt åse hur basen för vår tillvaro, den naturliga miljön, under-

grävs? Det måste bli rimligare proportioner. Även hos dem som är hårt engagerade i den materiella världen finns det andliga behov och värden som måste få utvecklas.

I sina föredrag kommer Bert djupt in på eller tangerar en mängd ämnen: yoga, Martinus kosmologi, gemensamma drag i världsreligionerna, parapsykologi, ockultism, magi, astrologi, zenbuddism, miljöekologi, antroposofi, spiritualism, UFO, vegetarism. Föredragen avslutas ofta med diskussioner i fri och avspänd stämning.

Miljöfrågor och överhuvudtaget vad som rör sig i tiden engagerar sig Bert Jonson livligt i. Det går inte att bara sväva i det blå med gammal mystik, menar han, och han handskas synnerligen respektlöst med läror och auktoriteter.

Teaterföreställningarna — med namn som "Blå yoga vattnar jorden", "Mahatmas hängslan", "På parkett med Jesus och Buddha", "Solguden" — är underbart orepererade och fulla av improvisationer. Numera arbetar Bert ensam på scenen och använder sig av projektorer, bandspelare, musikinstrument, klockspel, gong-gong m.m.

— Det är fråga om experiment, understryker han. Jag vill söka mig fram till nya former som väcker förundran och fascination, genom mångfasettering skapa stämningar och mottaglighet för kosmiska intryck. Mycket god hjälp har jag av de underbara färgbilder från kristallernas värld som tagits av konstnären Arne Henriksson i Oskarström. De visar säregna former och färger, rent kosmiska perspektiv. Till detta läggs musikaliska effekter eller recitation med ett innehåll som är mera associativt och estetiskt än språkligt korrekt uppbyggt.

— Jag är väl ingen framstående musiker, menar Bert, men jag får många impulser och känner att jag kan skapa något, kanske en ny musik som kan ge kosmisk inspiration. Jag strävar efter att frigöra intuitionens energi.

Så här presenterar han själv på ett grönt stencilblad ett par teaterföreställningar:

"Den 19 mars (söndag) ger YOGA-TEATERN LIVET I ANDEVÄRLDEN & REINKARNATION (återfödelse). Ett spiritualistiskt snitt på seriös bas om LIVET i de andliga världarnas färgspektrala nyanser efter den s. k. DÖDEN — tillvarons största illusion. Om REINKARNATION (återfödelse) där det nya jordelivet tager sin

"Musik från kosmiska källsprången."

början med konception och fosterprocess som en konsekvens av utveckling och handlingar (karma) i föregående olika liv på detta klot och andra planeter.

Den 26 mars (söndag) ger YOGA-TEATERN BERT JONSON pläjs Bert Jonson eller ordagrant översatt Bert Jonson Spelar Bert JONSON. Nyanser av Taos orientaliska vindar sveper genom Cheops pyramiderna i ultramjuk ton och blandas med dödsrosslingarna från Hades och den borttynande

svenska skandalregeringen..."

Entré kostar en femma. Plats: Masthuggsteatern (2 rulltrappor upp Masthuggstorget). Beställning av biljetter: tel. 24 07 97. (Berts adress: Box 5070, 402 21 Göteborg 5.)

*

Kärnan i Berts verksamhet är hans hatha yoga-kurser. Men yoga är för honom inte bara att stå på huvudet och utföra andra fysiska prestationer. Ordet yoga betyder ju förening (med Gud): det är, säger

Yoga-kulturs bibliotek

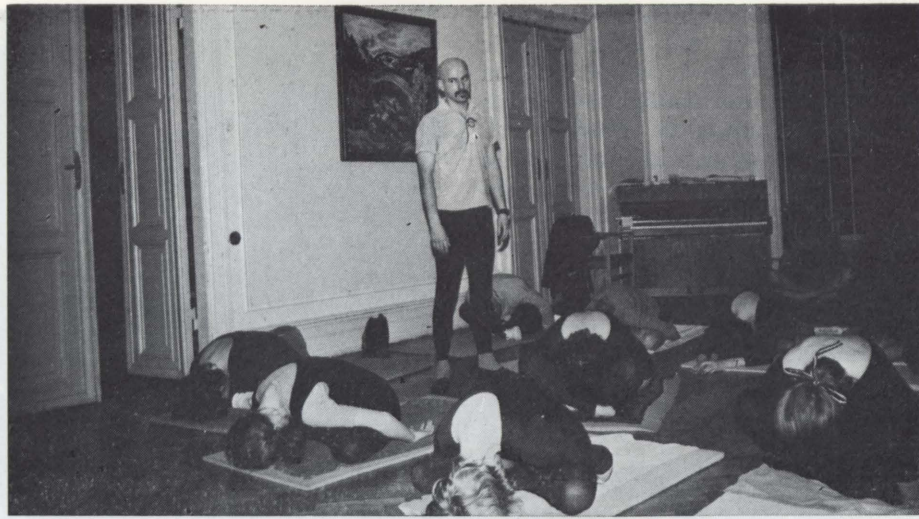
Bert, Atmans sammansmältning med Brahman, d. v. s. den individuella själens förening med universal-själen, med Gud. "Yogasofi" — läran om yoga — är hans sammanfattningsnamn på allt det han sysslar med.

För omkring sex år sedan var 90 procent av eleverna kvinnor, och även nu dominerar kvinnorna med cirka 70 procent. Det har alltså börjat jämnas ut sig, men det är fler manliga än kvinnliga elever som faller ifrån efter en tid.

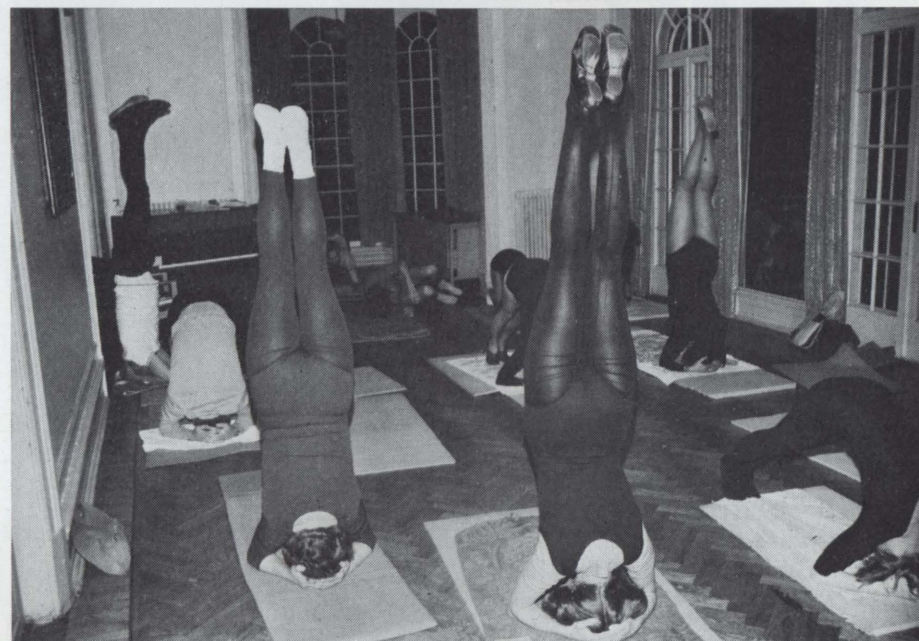
Yoga-Bert ger 12 veckors yogakurser om totalt 30 timmar — den som vill får parallellt med grundkursen följa en kompletteringskurs för att djupare tränga in i ämnet. Teoridelen avsätts för föredrag och frågor.

Det är bäst att arbeta med 20—25 i varje grupp, tycker Bert. Men på teorilektionerna strålar betydligt fler samman till gemensamt föredrag med diskussioner. Böckerna i biblioteket (700—800 stycken) lånas flitigt. Från förlagen utsålda böcker har skänkts till biblioteket, vilket gläder Bert mycket. Sökaren är flitigt lånad, kunde artikelförfattaren konstatera.

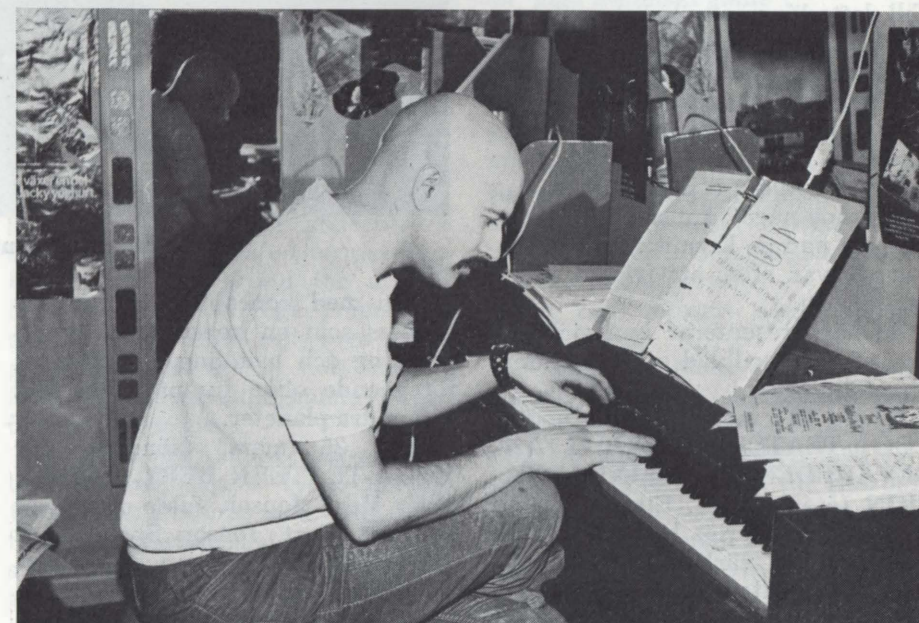
— Har försökt mig på att leva vegetariskt nu en tid och det verkar toppen, säger en flicka. — Det verkar paradoxalt, men sedan jag började med den här träningen har jag fått mera tid för mina studier. Det måste bero på att jag koncentrerar mig bättre, säger en annan. En pojke säger: Det är en skön atmosfär. Man träffar många med samma intressen och, framför allt, man behöver inte dölja att man har religiösa funderingar. I vanliga livet är det ju faktiskt så att de flesta skäms för det på något sätt!

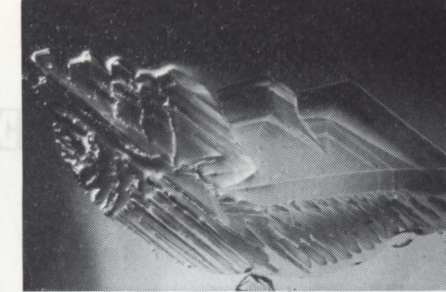
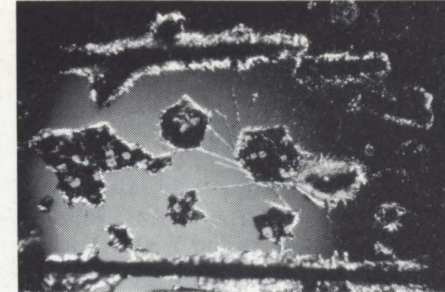
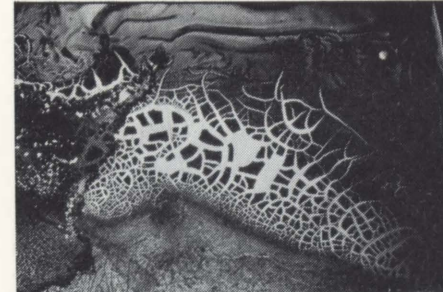
Meditation i yogaställning (Maha mudra).

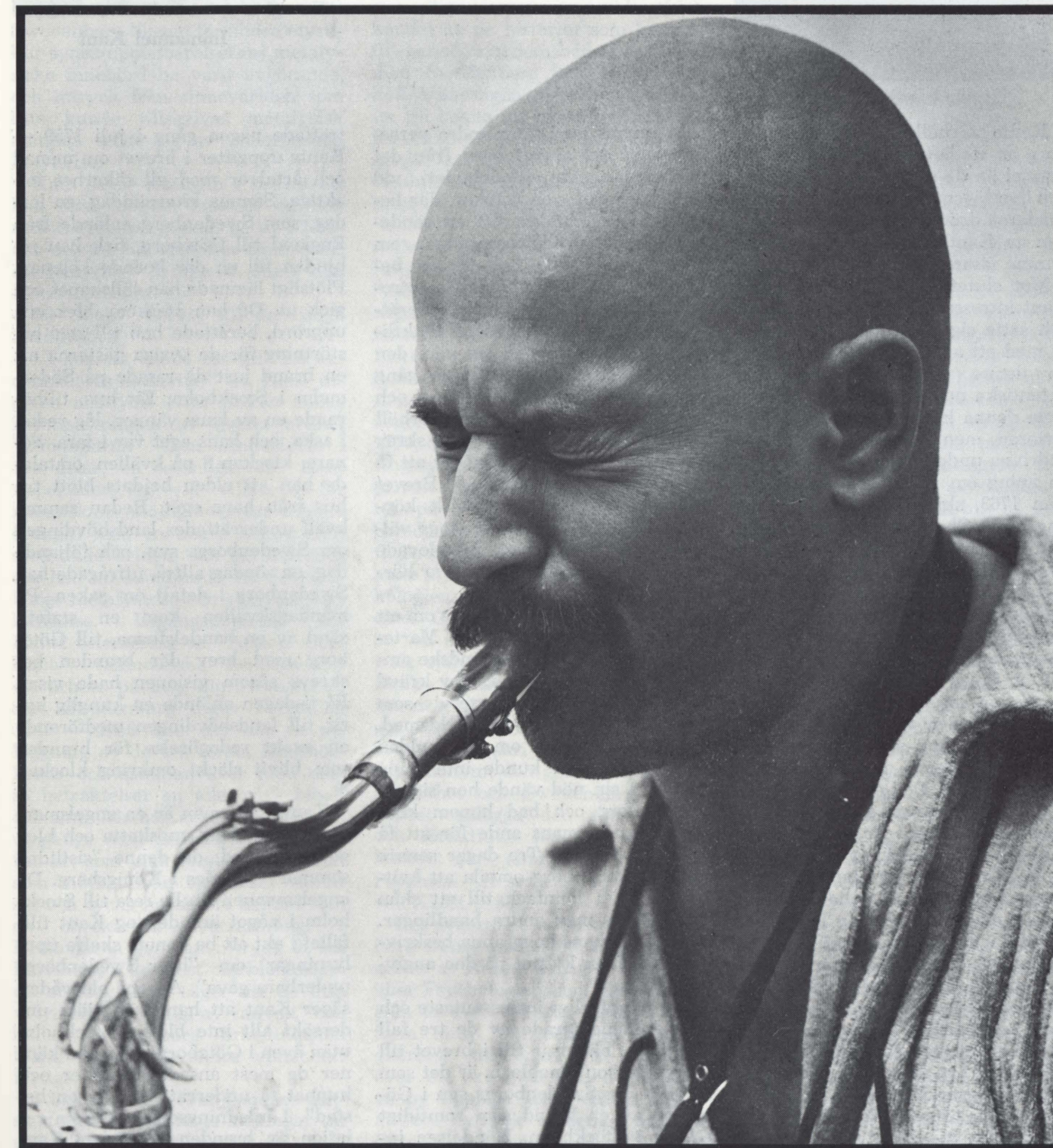
The King of asanas — huvudställningen.

Bert Jonson: "Pianotangenterna förenar många av universums goda egenskaper — melodi, harmoni, rytm."

Bilder från kristallernas värld, tagna av konstnären Arne Henriksson. Fotot t. v. är poliovaccin! De andra två bilderna visar vitamin- och mineralpreparat.

EN FILOSOF OCH EN ANDESKÅDARE

Av Birger Qvarnström

Kants förhållande till Swedenborg är ett betydligt mer invecklat kapitel än de sarkastiskt mäsrande och överlägsna tonfallen i "En andeskådares drömmar" (anonymt utgiven av Kant) låter den omisstänk-samme läsaren förmoda.

Mot slutet av 1750-talet började Kant intressera sig för Swedenborg och satte sig brevlades i förbindelse med ett antal personer som kände denne och kunde tänkas ge autentiska upplysningar om honom. Hela denna korrespondens har gått förlorad, men arten av de av Kant bedrivna undersökningarna får man en aning om i ett brev, antagligen från 1763, skrivet av Kant till en ung dam, Charlotte von Knobloch, som svar på en förfrågan som hon riktat till honom angående den svenske andeskådaren.

Kant refererar i brevet till **tre berättelser** som var i omlopp om Swedenborgs supranormala upplevelser. Ingen av dem rymmer element som inte kan ges en telepatisk eller klärvoajant tolkning, och man finner utan svårighet motsvarigheter till dem i modern parapsykisk litteratur. Den ena handlar om "ett hemligt uppdrag" som drottning Lovisa Ulrika lär ha gett Swedenborg. Det gick ut på att han skulle förmedla ett budskap till henne från hennes avlidne bror, prins August Wilhelm av Preussen, vilket lär ha skett. Kant nämner inga namn och går inte närmare in på detaljer, då historien tydligen är välkänd för hans korrespondent. Hans sagesman är en dansk officer som bevisat hans föreläsningar och med vilken han underhöll vänskapliga förbindelser. Dansken hade vid en middag hos österrikiska sändebudet i Köpenhamn, von Dietrichstein,

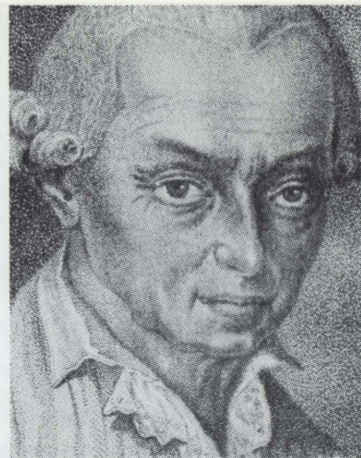
tillsammans med flera andra personer tagit del av ett brev från det mecklenburgska sändebudet vid svenska hovet, von Lützow, där hela historien omtalas. Att ett sändebud skulle sprida osanningar om drottningen vid det hov där han befinner sig anser Kant alldeles otroligt, varför "trovärdigheten i berättelsen gjorde mig häpen". Följaktligen skrev Kant till sin vän, den danske officeren, som än en gång talade med von Dietrichstein och fick bekräftelse på att saken förhöll sig som redan omtalats. Kant skrev nu direkt till Swedenborg för att få ytterligare upplysningar. Brevet överlämnades av en engelsk köpman i Stockholm. Det upptogs välvilligt av Swedenborg, som lovade att besvara det, men inget svar hördes av.

Den andra historien rör sig om ett undanstuckett kvitto. Mme Marteville, änka efter den holländske ambassadören i Stockholm, blev krävd på betalning för en silverservis, som hennes man köpt av en guldsmed. Hon var övertygad om att skulden var ordnad men kunde inte finna kvittot. I sin nöd vände hon sig till Swedenborg och bad honom kontakta hennes mans ande för att få saken upklarad. Tre dagar senare kunde Swedenborg omtala ett kvittot låg i ett lönnfack till ett skåp tillsammans med andra handlingar. Man följde hans noggranna beskrivning och fann kvittot på den angivna platsen.

Det ojämeförligt intressantaste och bäst dokumenterade av de tre fall som Kant hänvisar till i brevet till Charlotte von Knobloch, är det som handlar om Swedenborgs syn i Göteborg av en brand som samtidigt rasade i Stockholm. Händelsen in-

träffade någon gång i juli 1759 — Kants uppgifter i brevet om månad och årtal är med all säkerhet felaktiga. Samma eftermiddag, en lördag, som Swedenborg anlände från England till Göteborg, fick han inbjudan till en där boende köpman. Plötsligt lämnade han sällskapet och gick ut. Då han återkom, blek och upprörd, berättade han till stor bestörtning för de övriga gästerna att en brand just då rasade på Södermalm i Stockholm. Ett hus, tillhörande en av hans vänner, låg redan i aska, och hans eget var i fara. Senare, klockan 8 på kvällen, omtalade han att elden hejdsats blott tre hus från hans eget. Redan samma kväll underrättades landshövdingen om Swedenborgs syn, och följande dag, en söndag alltså, utfrågade han Swedenborg i detalj om saken. På måndagskvällen kom en stafett, sänd av en handelsfirma, till Göteborg med brev där branden beskrevs såsom visionen hade visat. På tisdagen anlände en kunglig kurr till landshövdingen medförande en exakt redogörelse för branden som blivit släckt omkring klockan 8.

Kants sagesman är en engelsman, som han lärt sig uppskatta och blev god vän med, då denne "sistlidne sommar" vistades i Königsberg. Då engelsmannen skulle resa till Stockholm i något ärende, tog Kant tillfället i akt att be honom skaffa upplysningar om "herr Swedenborgs underbara gåva". Apropå eldsvådan säger Kant att hans vän själv undersökt allt inte blott i Stockholm utan även i Göteborg, "där han känner de mest ansedda familjer och kunnat få underrättelser av en hel stad". I inledningsorden till sin relation av branden anmärker Kant

Immanuel Kant

att bevisen är av sådan art att de "berövar alla upptänkliga tvivel varje kryphål".

Engelsmannen gjorde också bekantskap med Swedenborg personligen och besökte honom i hans hem. Erinrad om Kants tidigare brev sade han att han dröjt med svaret, eftersom han skulle resa till London och där ge ut en bok, i vilken utförliga svar på brevets alla frågor skulle ingå. Swedenborg besökte emellertid inte London 1762, vilket är det sannolika årtalet för engelsmannens Sverigevisit, och den bebådade boken utkom aldrig. För Swedenborg liksom för andra mystiker synes uppenbarelsernas metafysiska innebörd ha varit avgörande, och intryck från sinnevärlden som inte kunde tillskrivas metafysisk mening, tedde sig av underordnad betydelse.

Kant säger slutligen i brevet att han med längtan emotser en bok som Swedenborg skall ge ut i London och att alla anstalter träffats för att han skall få den så snart den lämnar pressen.

Så långt brevet till den unga adelsfröken.

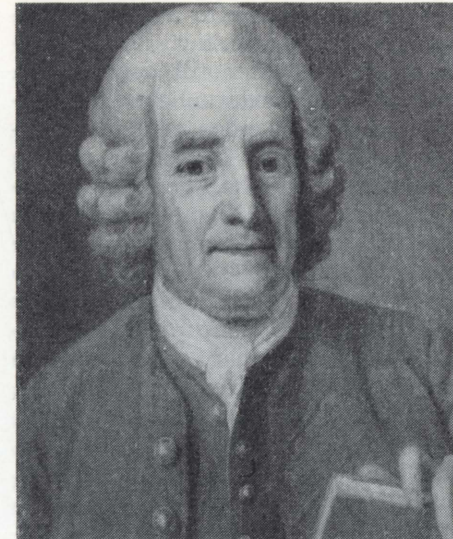
Vi kan nu vända oss till "En andeskådares drömmar" av Kant utgiven anonymt 1766. Boken kallas i fortsättningen av denna artikel "Drömmarna". Den sönderfaller i två delar, en teoretisk, där Kant uppehåller sig vid villkoren för människans möjligheter att träda i kontakt med en högre andlig sfär, med andevärlden, och en historisk, där han tar ståndpunkt till Swedenborgs metafysiska och religiösa förkunselse. Utgångspunkten för Kants orientering är "Arcana Caelestia" (Himmelska hemligheter) ett arbete på åtta digra folioband, som Swedenborg utgav i London 1749 — 1756. Han ger där en utläggning av de två första Moseböckerna och sammanväver med dessa betraktelser en allegorisk bibeltolkning, där han också skildrar sitt umgänge med andevärlden. Lektören är, som man förstår, så fjärran som möjligt från vad Kant väntat sig och tycks ha berört honom som en chockartad överraskning. I Drömmarna ger han uttryck åt sin besvikelse i de mest oförblommrade ordalag. Han säger att de åtta volymerna är "fulla av vanvett" och kallar Swedenborg "ärkefantasten bland fantasten", andra epitet att förtiga.

I boken och brevet kommer alltså starkt divergerande meningar till uttryck. Då Kant på nytt relaterar

historien om branden i Stockholm, nämner han inte med ett ord att en av hans vänner, vars omdöme han sagt sig lita på, undersökt bevisen för Swedenborgs vision och funnit dem övertygande och att han själv delat den uppfattningen. Den engelske vännen och hans insatser nämns inte i boken och inte heller den danske officeren, som först fäste Kants uppmärksamhet på historien om drottningens budskap. Kant är så angelägen om att markera sitt skeptiska avståndstagande att han knappt ens vill vidgå sitt tidigare personliga engagemang vid utforskandet av de historier som kommit till hans kännedom både i samband med Swedenborg och från andra håll. Visserligen säger han i företal till boken att han intresserat sig för hithörande berättelser men beklagar samtidigt att han varit så "trohjärtad" och tillfogar att resultatet av hans ansträngningar är — "intet".

Det är uppenbart och väl även fullt begripligt att läsningen av "Arcana Caelestia" på ett avgörande negativt sätt inverkat på Kants uppfattning av Swedenborgs visioner. Lektören har tydligen försatt honom i ett dilemma, vars komplikationer är lättare att ana än att klart ange. Kant blev professor först 1770. Säkerligen var det ur beföringssynpunkt inte opportunt för en privatdocent vid ett tyskt universitet på 1750-talet att syssla med Swedenborgs andesyner. Professor C. D. Broad, som skrivit en inträngande studie om Kant och parapsykologien, anmärker att "Träume eines Geistersehers" (Drömmarna) är "en mycket egendomlig produkt i sig själv" och tillfogar: "En jämförelse mellan den och brevet reser intressanta och kanske olösliga frågor angående Kants motiv för att överhuvudt skrivit den, publicera den anonymt och gentemot ämnet i allmänhet och Swedenborg i synnerhet anlägga den skämtsamma och föraktfulla hållning som han faktiskt gör" (Immanuel Kant and Psychical Research. Proceedings, vol. XLIX p. 85).

Det avgörande ordet om Swedenborg finner man i ett långt senare arbete av Kant, i hans "Vorlesungen über Psychologie", som härstammar från år 1788. Verket utkom i bokform först 1821 och föll sedan i glömska, tills Carl du Prel kom över ett exemplar och ombesörjde en ny upplaga 1889, vilken följdes av ett nytryck så sent som 1964. Dessa föreläsningar, där Kant ut-

Emanuel Swedenborg

vecklar sina tankar utan ironiskt avledande paradoxer och förbehåll, ger, såsom du Prel framhåller i företal till sin utgåva, nyckeln till en mera entydig förståelse av Drömmarna.

I den teoretiska delen av Drömmarna skärskådar Kant filosofiskt begreppet ande och inrangerar detta begrepp i en stor gemenskap — den immateriella eller intelligibla världen. "Jag erkänner", heter det, "att jag är mycket böjd att antaga tillvaron av immateriella naturer i världen och även inränga mig själv i denna klass av väsenden. Men hur hemlighetsfull blir då icke förbindelsen mellan en ande och en kropp!"

Dualismen mellan själens verkliga liv och dess liv i kroppen går som en röd tråd genom Kants framställning. För möjligheten av ett dubbelt medvetande i ett och samma väsende åberopar sig Kant på den djupa sömnens föreställningar, som han anser klarare och mera omfattande än dem vi har i vaket tillstånd. Han hänvisar också till sömngångare, vilkas somnambula prestationer stundom visar större omdömesförmåga och intelligens än de normalt företer.

För Kant är det nu en fråga av speciell vikt, om föreställningar från den intelligibla världen kan övergå till den materiella människan och omsättas i hjärnföreställningar och alltså bli medvetna.

Kant diskuterar problemet från olika synpunkter och kommer till det resultatet att immateriella naturer inte har någon medveten sinnesuppfattning om den materiella världen, men de kan påverka och bli påverkade av inkarnerade mänskliga

själar, eftersom de är av samma natur som dessa och står i direkta ömsesidiga relationer till dem. Våra transcendenta erfarenheter kan därför stundom blandas med vårt vakna medvetande. "Ty även om de inte omedelbart kan gå över i människans personliga medvetande, så kan de göra det i så måtto, att de enligt lagen om associerade begrepp väcker till liv sådana bilder, som är släkt med dem, och uppväcker analoga föreställningar, vilka väl inte är de andliga begreppen själva men dock deras symboler." (Drömmarna p. 86)

Det är därför möjligt att andliga inflytelser i symbolisk eller allegorisk form kan övergå i medvetandet. På så sätt skulle känslan av andlig närvaro kunna omsättas t. ex. i bilden av en mänsklig gestalt. Detta är dock sällsynt och inträffar endast hos speciellt känsliga individer. Man får då, menar Kant, räkna med att den med sådan känslighet utrustade individen utsätter sig för faran att hemfalla åt chimärer och sinnesvillor och utveckla sig till en fantast, något som han fann exemplifierat hos Swedenborg.

Swedenborg såg sig själv som en vandrare mellan två världar. Han menade sig ha insyn i andevärlden och kunna direkt och oförmedlat hämta upplysningar från den, och dessa upplysningar klädde han i ord som var avsedda att fattas efter bokstaven. Att Kant fann denna uppfattning orimlig och till sina följder fantastisk framgår av hans premisser. Men de teoretiska förutsättningarna för Swedenborgs andetro kunde Kant, såsom du Prel framgångsrikt hävdar, inte angripa av den enkla anledningen att de sammanföll med hans egen tes om människans andligt-jordiska dubbel-existens. Märkligt är emellertid att Kant endast på ett ställe i Drömmarna direkt nämner denna överensstämmelse med Swedenborgs tänkande och då för att gardera sig mot en eventuell misstanke att ha rönt inflytande av honom. Då Kant i Föreläsningarna på nytt berör sina relationer till Swedenborg, talar han om honom med en högaktning som skarpt kontrasterar mot hans tidigare utfall. Han ger en kort sammanfattning av Swedenborgs lära, som han kallar "mycket upphöjd" (sehr erhaben) och accepterar helt hans metafysiska uppfattning av människan.

Att Swedenborg var klärvoajant behöver väl knappast ifrågasättas. Kant drog ingen bestämd gränslinje

mellan Swedenborgs metafysiska visioner och hans syner rörande denna världens förhållanden. Han gjorde vad han kunde för att kontrollera de berättelser av den senare typen som kom till hans kännedom, och av "brevet" framgår att han fäste vissa förhoppningar vid sina undersökningar. Men han saknade tillräckligt omfattande erfarenhetsmaterial för att rationellt känna sig på den säkra sidan. Dessutom ingav läsningen av "Arcana" honom en lätt bävan och gjorde honom försiktig. Så drog han sig undan bakom dialektikens dimridåer och skrev den mystifierande boken om "drömmarna". Kant kände inte till den på konstlad väg framkallade somnambulismen med dess märkliga avslöjanden om människans undermedvetna natur, och han kunde inte veta vad en senare psykisk forskning bragt i dagen om mediumistiska fenomen, phantasms of the living etc. Men han var alldeles för skarpsynt för att tro att alla hallucinationer uteslutande är patologiska hjärnspöken. Han hade sett sig om i hithörande litteratur, och brevet till fröken von Knobloch vittnar om starkt intresse, som också kommer till uttryck i Drömmarna, där han ställer frågan: "Till vilka förvånande följder skulle man inte komma om också blott en enda sådan händelse skulle kunna förutsättas som bevisad." Men inför dessa frågor har, säger han, varje filosof "gjort den mest ömkliga figur". Han erkänner också att hans studier i ämnet har gjort att han står "allvarlig och oviss" inför dessa sällsamma berättelser.

Professor Broad anmärker att Kant aldrig tagit under övervägande möjligheten att experimentellt undersöka de supranormala krafterna hos människan. Inte heller räknade han med vad som kunde uppnås med en sådan jämförande granskning av spontana fall som först genomfördes i verket "Phantasms of the Living" och fick sin teoretiska sammanfattning i Frederic Myers "Human Personality".

"Det faktum", säger Broad, "att en så stor man, då han allvarligt spekulerade över detta ämne, inte beaktade de nämnda möjligheterna och att de nu i så stor utsträckning har förverkligats, borde öka den tacksamhet och beundran som vi hyser för pionjärerna inom psykisk forskning i England, Amerika och på den europeiska kontinenten. Det må kanske tillåtas mig att sluta med den fantasifulla tanken att nyheter-

na om denna senare utveckling har sipprat igenom i symbolisk form till den vises i Königsberg desinkarnerade ande och att han har mottagit dem med intresse och gillande."

Litteratur:

Immanuel Kant, En andeskådares drömmar. Översättning med inledning av Er-
raim Briem, Lund 1921.

C. D. Broad, Immanuel Kant and Psychological Research, SPR Proceedings, vol. XLIX, 1949 — 1952 p. 79 — 106.

Immanuel Kants Vorlesungen über Psychologie. Mit einer Einleitung: Kants mystische Weltanschauung von Dr. Carl du Prel, Rudolf Fischer Verlag, 1964.

Signe Toksvig, Emanuel Swedenborg, Stockholm 1949.

Professor Lakhovskys

MWO-kroppssenergiestrare

Information och demonstration av

H. Schubert

S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm

Tel. 33 19 32.

Positiva referenser finnes.

UFO OCKULTISM ESP

Engelskspråkig litteratur.

700 titlar lagerföres varav 200 i pocket.

Rekvirera våra boklistor!

EDISTA postorderbokhandel
Box 4003, 180 10 ENEBYBERG

Wilbur Smith:

The New Science (h) 15:—

Holloway:

ESP and your Super-Consciousness (h) 10:—

GEORGII von WELLING:s alkemistiska tyska upplaga från år 1784 av

OPUS MAGO-CABBALISTICUM ET THEOSOPHICUM

i faksimil.

Inbunden. Pris kr. 150:— + moms.

HERMES TRISMEGIST

Alkemistisk tysk handskrift från år 1782 i faksimil försedd med modern textstil, omfattar framställning av "Stein der Weisen". 140 sidor A-4.

Pris kr. 95:— + moms.

AB G WENDELHOLM

Box 140 69, 104 40 Stockholm.

UTLÄNDSK BOKVANDRING MED ROLAND ADLERBERTH

Detta med rymdfararbesök på jorden i en eller flera grå forntider är ju ett synnerligen populärt ämne just nu bland skrivarna ute i vetenskapens utkanter, framför allt sedan Däniken vunnit så våldsamma framgångar världen över med sina båda böcker i ämnet — han kommer förresten med en tredje redan i år. (Däniken var för övrigt ingalunda först med de där teserna — både Robert Charroux och andra fransmän kom ur startgroparna flera år före honom; han är bara den som blivit mest känd utåt.) Men det i varje fall ur ren flitsynpunkt mest imponerande hittills i branschen är tveklöst tyske etnografen Karl F. Kohlenbergs **Enträtselte Vorzeit** (Langen-Müller Verlag, DM 19:80), en jättelunga på 536 sidor med en litteraturförteckning på 377 nummer och ett 78 sidor långt register.

Inte heller är det som så många andra i genren en mer eller mindre ren amatörbok. Kohlenberg är utbildad fackman på det område han främst stöder sig på, mytforskningen och den primitiva religionshistorien, och han har samlat en enorm massa data från just myter och gamla religioner för att stödja sin tes, som därtill går längre än hos de flesta av kollegerna i branschen. Kohlenberg nöjer sig nämligen inte med att ge oss besök av högre stående raser, kulturbärande utifrån världsrymden, vid diverse olika tillfällen. Jorden har till och med varit valplatsen för strider mellan olika världsrymdskulturer, strider som i våra traditioner lever kvar i historierna om de grekiska gudarna och titanerna, asagudarna och jättarna o. s. v. Och inte nog med det: också vi själva stannar förmodligen från andra planeter och placerades på jorden för att tjänstgöra som billig arbetskraft åt dessa väldiga från den grå forntiden.

Vilket allt bevisas med ett svindlande uppbåd av historier, lånade från all världens myter. Kohlenberg har ett enormt vetande på den fronten och stöder sina märkliga teser på historier tagna ur all världens mytologi, inte bara den europeiska och främreasiatiska, utan också från den gamla indianska, afrikanska, polynesiska och andra myter. Där-

emot tycks han vara helt obehövad i modern naturvetenskap — hans underliga laborerande med planeter som kommer och far, som rentav kan ha direkt kontakt med jorden ibland och sedan ge sig ut i världsrymden igen, strider mot de enklaste astronomiska fakta, och också i övrigt glappar han våldsamt på den naturvetenskapliga avdelningen.

Dessutom har man nog en känsla av att han hårdrar många av sina många hundra myter en hel del för att få dem att passa in i teorin. Så inte känner man sig överbevisad efteråt. Men ställvis är han ganska fascinerande. Och därtill kommer att just mytforskningen säkert bör kunna ge goda ledtrådar, om vi alls skall kunna få någon klarhet i denna fråga om eventuella forntida rymdfararbesök på jorden. Men vill man sila fram de eventuella guld-kornen där, behövs det ett avsevärt mera naturvetenskapligt S-märkt säll än det som Kohlenberg använder.

Pieter Coll tar också upp de gamla rymdfararna utifrån i sin bok **Geschäfte mit der Phantasie** (Arena Verlag, DM 12:80) och hans inställning till frågan framgår ju redan av bokens titel: Affärer med fantasin. Han tror inte alls på de här trevliga och fantasifulla teorierna, och boken är i första hand skriven för att vederlägga de glada — och bästsäljande — fantasterna i ämnet, framför allt Däniken som citeras och motbevisas åtskilligt.

Det är alltså en nyttig bok, som ställer rena, obestridliga fakta och data mot de fantasieggande uppgifter som de troende i branschen rör sig med: Piri Reis kartor blir avsevärt mindre spännande i Colls version, Tiahuanaco föryngras någon-ting rent enormt, de mer fantasiful- la flygande tefaten får den ena fullträffen efter den andra, och den om- diskuterade gravhällen i Palenque återförs till mayakulturen, varsamt men bestämt (men inte helt överty- gande). Och mycket annat går sam- ma väg.

Men samtidigt tror Coll själv att det har funnits jättar i Patagonien ända in i sen historisk tid; han har ett spännande kapitel om hur den

stora branden i Chicago troligen be-
rodde på ett eldregn från världs-
rymden (av en mycket säregen me-
teortyp) och läcker också i övrigt
en hel del åt det fantastiska, så frå-
gan är väl om en strikt bokstavs-
troende naturvetare skulle uppskat-
ta hans bok så helhjärtat, han hel-
ler. Coll eggar själv fantasin en hel
del och är minst av allt någon torr
och tråkig materialist. Så nog bor-
de den här boken vara värd att
översättas till svenska, som en mera
måttfull motvikt till alla dessa
många spännande men oftast alltför
ovetenskapliga böcker, som ener-
giskt omvärderar vårt mera avlägs-
na förflutna.

Amerikanen Eric Norman har till
skillnad från Coll inte den ringas-
te lust att sälla bland ogräset, utan
tror mer eller mindre på varenda
tistel i **Gods, Demons and UFOs**
(Lancer, \$ 0:95), en liten energisk
pocketbok som tar upp det mesta
av vad som flyter omkring i de mer
andlöst troende rymdbesökar-, te-
fats- och urgamla högkulturskret-
sarna och samlar det i en bok som
kan svaren på allt. Piri Reis kartor
framträder i hart när övernaturlig
storlek — vilket vill säga en hel del
— och de märkligaste tefatsteorier
framförs i full frihet, med en viss
svaghet för John A. Keels teorier
om att tefaten skulle vara ett slags
trojanska hästar för väsenden som
lever samtidigt med oss här på jor-
den men i andra dimensioner. Och
boken myllrar av små intressanta
— men dåligt källvidimerade —
upplysningar om hur Hitler jagades
av "ting" som "gick genom väggar-
na" i sin enkla boning i rikskans-
liet, om hur Cromwell fick goda råd
av ett spöke inför det avgörande
slaget mot kungens trupper 1651,
om en stor järnspik som hittades in-
bäddad i 60 miljoner år gammal gra-
nit och diverse andra intressanta
ting. Fascinerande, härligt spännan-
de, och heltigenom opålitlig.

Och med Timothy Green Beck-
leys **The Shaver Mystery and the
Inner Earth** (Saucerian Publica-
tions, \$ 5:—) är vi definitivt ute i
rena svärmeandet. För den
handlar om **the Shaver Mystery**.

Shavermysteriet skapades av en
amerikansk svetsare, Richard Sha-
ver, som mot slutet av 40-talet lade
fram en lära om att det finns mas-
sor av väldiga grottor i jordens inre.
I dessa grottor lever, fortfarande en-
ligt den sakkunnige Shaver, diverse
överlevande från en uråldrig hög-
kultur, främst de elaka och vansin-
niga deros, som har kontakt med

kriminella element på ytan och behandlar oss andra med diverse otrevliga strålar, och de hyggligare teros, som gör vad de kan för att hindra derosarna i deras onda uppsåt. Tefaten kommer i allmänhet från jordens inre, berättar Shaver, och många av de underligheter som dykt upp ibland oss genom seklerna kommer från jättegrottorna, de också.

Det märkligaste i sammanhanget lär nog ändå vara att det faktiskt finns folk som tror blint på Shaver. Och dit hör tydligen också Beckley, även om han försöker kamouflera sig med ett slags opartisk fernissa. För här i denna märkliga bok har han samlat intervjuer med Shaver själv och med några stackare som faktiskt varit slavar hos de elaka deros, diverse historier om underliga varelser och sällsamma fynd på jordytan som stöder de shaverska teserna och mycket annat — bland annat något som påstås vara en bandinspelning från ett amerikanskt universitet, där några (icke namngivna) professorer diskuterar de shaverska teserna på ett utpräglat vänligt sinnat sätt.

Påskön, denna lilla ensliga ö i Stilla oceanen, hör ju med sina jättestatyer, sina trätavlor med en fortfarande otolkad skrift, sina grottor, sina traditioner om fågelmänniskor och många andra märkligheter till de mer mysteriösa platserna på vår planet. Vilket förvisso märks i litteraturen — varenda bok om vår gåtfulla värld har ju i allmänhet åtminstone något kapitel om Påskön, och teorierna kring dess hemligheter när ibland rent fantastiska höjder.

Men jag skulle tro att debatten kring ön kommer att hyfsas en hel del av Fritz Felbermeyers nyutkomna *Sagen und Überlieferungen der Osterinsel* (Hans Carl, Nürnberg, DM 19:—). För här läggs påsköbornas egna myter och traditioner fram på västerländskt språk, och mannen bakom boken är eminent sakkunnig i frågan — han har bött på ön i långa perioder, talar språket flytande och betraktas av öborna som en av deras egna. Och det som han — eller rättare sagt öborna — berättar här, bekräftar i stort sett de slutsatser Thor Heyerdahl kom fram till i *Aku Aku* och gör tämligen rent hus med de mer vilt fantastiska teorierna.

Bokens första del berättar de historiska traditionerna och talar om två olika kolonisationer, dels Hotu Matuas på 1100-talet, då den dittills

obebodda ön befolkades av polynesier, dels en ny våg på 1400- eller 1500-talet med dessa märkliga långöron, vilkas ursprung fortfarande är diskutabelt — sagorna ger inget klart besked på den punkten. Men så mycket är i varje fall klart som att det var långöronen som lät resa de berömda jättestatyer, och att den verksamheten upphörde när de förtryckta kortöronen reste sig i revolt och slog ihjäl nästan alla långöron, under perioden 1722—44, alltså strax efter det att holländaren Roggeveen upptäckte ön åt västerlandet.

Och sedan följer diverse gudsagor, skämtsagor och olika traditioner, allt direkt ur folkmunnen eller med varsamma förklarande inspass av Felbermeyer själv. Och eftersom den muntliga traderingen på Söderhavsoarna är en noga övervakad konst, där historierna går absolut ordagrant från den ena generationen till nästa, kan man alltså räkna med att det Felbermeyer här har räddat undan glömskan är en samling viktiga källor till Påsköns historia och därmed också en viktig källskrift för den fortsatta Påsködebatten.

Naturligtvis finns det ett kapitel om Påskön i Roland Gööcks *Die grossen Rätsel unserer Welt* (Bertelsmann, DM 24:—) — naturligtvis, eftersom detta är en lättläst och bildöverflödande översikt av diverse historiska och naturvetenskapliga gåtor, på intet sätt avsedd att vara uttömmande, men en trevlig och omfattande översikt över alla handa ting som vi inte vet tillräckligt om ännu.

En del är ren populärvetenskap utan några större gåtfullheter alls — här informeras kort men skickligt om hur vulkanerna fungerar och spindlarna spinner, om sjunkna städer och aminosyrornas betydelse för livet, om tyngdkraften och om fiskarnas läten. Men de flesta av våra kära gamla mysterier har också fått plats här, och boken spänner med en imponerande bredd över det mesta, från jätteödlornas utdöende till den svarta magin, från megalitkulturen till riskerna för en ny istid, från etrusker till eventuellt fordomtima existerande drakar. Som de flesta populärvetare är Gööck försiktig med de mer fantasifulla teorierna men tar dock upp dem också, och med sina många praktfulla bilder, varav huvudparten i färg, är detta en underbar läs- och blädderbok och ett trevligt vittnesbörd om att världen fortfarande

är full av fascinerande hemligheter och att vetenskapen själv fortfarande är en sökare i många viktiga frågor, i långt större utsträckning än vad de kolartroende materialisterna med sin färdiglagade "vetenskapliga" världsbild behagar tro.

Kom ut 1970 och finns redan på svenska, hos bokklubben Bra Böcker, där man får både Gööcks bok, under svenska titeln *Vår gåtfulla värld*, och två romaner i ett bokpaket för under 30 kronor.

Vampyrerna, dessa blodsugande skummisar som i Draculas efterföljd sveper omkring i natten på mjuka läderlappsvingar, sökande vem de avsuga månne, hör till den sortens ockultismer som jag definitivt inte tror på. Fast det finns de som gjort och gör det — till dyrgriparna i mitt eget ockulta bibliotek hör två tjocka böcker av Montague Summers om vampyrer och varulvar genom tiderna. Och än kommer det litteratur i branschen, om ock inte lika troende som Summers böcker.

Som till exempel den tyska antologin *Von denen Vampyren oder Menschengaugern* (Hanser, DM 24:80), där Dieter Sturm och Klaus Völker samlat det mesta som är värt att veta om dessa våra hårt dietspecialiserade medvandrar i jämmerdalen — boken ingår för resten i en serie som heter Bibliotheca Dracula, så det så. Närmare 450 sidor vampyrer ur litteraturen, från de gamla grekerna (Flegon och Filostratos) och fram till moderna författare som Lawrence Durrell, Ingeborg Bachmann och Stefan George. Ett fint urval — framför allt rekommenderar jag Gogols *Der Wj*, en historia som förvisso fyller höga krav på kuslighet. Och efter denna vampyriella antologi följer så ett urval på 150 sidor vampyrdokument genom tiderna, där äkta vampyrtroende från Luther och framåt meddelar sina vittnesbörd om vampyrernas existens. Avslutat med en historik över vampyrtron av Klaus Völker och en dito över vampyrernas litteraturhistoria av Dieter Sturm, en utmärkt bibliografi och en mindre utmärkt filmografi, som bl. a. saknar Dreyers *Vampyr* och min egen gamle favorit *Dr. Yogami från London*.

Men bortsett från de filmiska misarna är detta förvisso en utmärkt vampyrbok, ett fascinerande herbarium över en bestämd gren av skräckens övertro.

John Morley, chef för Royal Pavilion i Brighton, har skrivit en

märklig och läsvärd och ytterst väl illustrerad bok om en alldeles speciell sida av den victorianska eran, *Death, Heaven and the Victorians* (Studio Vista, £ 5:—).

"Lika sällsamma och obegripliga för oss som Ashantifolkets riter", kallar omslaget de victorianska bruden och sedvänjorna kring döden, och även om detta nog torde vara en överdrift, var inställningen dock helt annorlunda då än nu — medan vi skjuter ifrån oss tanken på döden och försöker glömma den, formligen frossade man på den tiden i sentimentalitet kring döden och dödsbädden och byggde upp en enorm blomstrande begravningsindustri med alla möjliga tillbehör kring död, begravning och sorg. Ganska naturligt, eftersom folk dog som flugor på den tiden, arbetarklassen i kolera och svält, överklassen i barnsäng och vällevnad.

Och vad Morley berättar om är dessa victorianska riter kring döden, sorgkläder och gravvårdar, begravningskarameller och sorgesmycken (det fanns faktiskt särskilda smycken som bars endast när man hade sorg), dödsbäddsscener i livet och litteraturen, och också spekulationerna om vad som följde efter döden, med spiritualism och änglatro.

Han skildrar 1800-talets ståtligaste offentliga högtidlighet, Wellingtons statsbegravning (fast Winston Churchills kommer förvisso inte långt efter, i detta traditionsbundna England), berättar om hur de tidigare kyrkogårdarna kring kyrkorna, intill bristningsgränsen propplade med lik, avlöstes av vidsträckt begravningsplatser av den moderna typen. Vilket otvivelaktigt behövdes. Bland de många exempel Morley ger på överbefolkning bland de döda är det mest skrämmande historien om Enon Street Chapel i London, där man ordnat en begravningsplats i källaren direkt under huset, med bara ett trögolv mellan källaren och undervåningen, där prästen drev söndagsskola. Kapellet uppfördes 1823 och vid en undersökning 1842, nitton år efteråt, beräknades det att 12.000 döda hade "begravts" i denna källare, som dessutom innehöll en kloakledning.

En mycket speciell kulturhistoria, full av detaljer som ovanstående och mycket annat tillika. Man förstår faktiskt att, som Morley skriver i sista kapitlet, "en visshet om ateismen stundom kunde bringa lättnad" bland dem som tvingades leva mitt inne i allt detta.

Detta är herr Rödhakes begravning, "The Funeral of Cock Robin", victoriansk målning som tillskrivs Richard Doyle (1824 — 1883). Illustration ur "Death, Heaven and the Victorians". Begravningar var ett omtyckt konstnärligt motiv i victorianska dagar. Och t. ex. i barnböcker behandlades det ofta.

HEALING!

F. S. Lind
dipl. massör o. sjukgymnast
Klostergatan 31
Örebro
Ring för tidsbeställning
019/11 33 79. Välkomna!

Vill Ni ha information om elixiret, den 250-åriga "Haarlemer healing oil", skriv till

Harald Schubert
S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm

Din personliga BIORYTM

uträknas enl. medicinalrådet dr. Wilhelm Fliess' metod, byggd på strikt vetenskapliga forskningsrön.

1. Biorytmogram eller pulsationsrytmen.
2. Högsta försäkringsskydd mot den egna mänskliga faktorn.

Ovärderligt för bl. a. varje bilförare — enl. statistiskt underlag. Begär information! H. Schubert, S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm. Tel. 33 19 32.

ROSENKREUZARNES VÄRLDSÅSKÄDNING

eller Mystisk Kristendomslära
av Max Heindel

belyser de kosmiska såväl som de personliga levnadslagarna.

Kr. 45:— plus porto

THE ROSICRUCIAN FELLOWSHIP
svenska sektionen
Box 40261, 103 44 Stockholm 40

Alltmer populära

manastrålände

LAPIS LINGUA

den mexikanska, tjugusig turkosskimrande

"TUR-smyckestenen"

från Sierra Madres inre — positivt testad och lovordad av framstående psykometriker och pendelspecialister, kan erhållas genom H. Schubert, S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm Va. Tel. 33 19 32. Många positiva uttalanden om L. L. finns av lyckliga ägare.

Vidstående berättelse är med tillåtelse återgiven från julinumret 1971 av den ufologiska facktidsskriften "UFO Investigator", som utges av National Investigations Committee on Aerial Phenomena (NICAP) i Washington, USA.

Tidningens introduktion:

Ibland händer det att undersökningar av UFO-fall avslöjar mycket litet om UFOs men i stället en hel del om människor. Det är de stunder då det blir uppenbart att den händelse som skulle undersökas inte längre betyder något; vad som sker, när vittnet blir utsatt för utfrågning och observation, är avslöjandet av honom själv som människa, en människa som inte är så olik andra. Medan han förut syntes på något sätt förklarad av sina påståenden, förlorar han nu plötsligt denna aura och står där avslöjad för första gången: en vanlig människa, inte oangenäm kanske men inte heller märkvärdig, utan något viktigt att säga, inte ens någon som borde ägnas uppmärksamhet överhuvud taget.

En sådan händelse inträffade för tre år sedan när NICAP fick reda på att en man från West Virginia skulle, som det sades, förmå främmande varelser från en annan planet att landa med sitt rymdskepp i närvaro av pressfotografer. Mannen, en förutvarande kroppsarbetare och försäljare i början av femtioåren, hade tidigare gjort påståenden om kontakt med dessa varelser, men han hade endast haft sitt ord som stöd för sina uppgifter. Denna gång skulle han ge det avgörande beviset, påstod han.

Den utlovade händelsen var bestämd att äga rum på kvällen den 28 februari 1968 i ett hem i Vienna, Virginia (en förstad till Washington D.C.). Journalister hade varskotts och en utvald samling vittnen var församlade på det avlägset belägna stället. Bland de närvarande var en medlem av NICAP, som hade tagit med sig tre vänner, en yrkesfotograf, en journalist och en astronom från U.S. Naval Observatory. Han var också försedd med penna och anteckningsblock. Rapporten här intill är hans intryck av vad som hände.

Det var hårt och obarmhärtigt. Mannens grova, rödaktiga ansikte tycktes motsätta sig alla försök att forma det till ett leende. Det vec-kade sig som styvt papper de få gånger han försökte le. Kanske var han trött. Kanske missräknad. Eller han visste inte vad han skulle tro. När allt kom omkring hade det värsta hänt. Rymdfolklet hade inte visat sig. Han hade misslyckats att frambesvärja dem, fastän han sagt de rätta orden och gett alla de vederbörliga tecknen. Men ingenting hade hänt. De ville komma, men risken var alltför stor. Det hade de meddelat honom, och det var allt han kunde säga oss, som hade väntat tillsammans med honom, hoppfulla, tålmodiga och redo att tro.

Han hade fruktat, sa han, att kvällen skulle sluta så här. Det var för många vittnen, för många främlingar samlade. Huset var alldeles fullt av fotografer, journalister, filmfolk, vänner till tidningsmännen och vänners vänner. Detta var inte alls som den ursprungliga planen. Rymdfolklet hade väntat en mindre, mer samlad mottagning, någonting mer seriöst. Hur skulle de kunna veta vad som var i sinne hos en så mångskiftande hop? Vilka dolda avsikter kunde finnas hos oss? Kanske alltsammans var en listig sammansvärjning? Låg kanske ett hot gömt någonstans i skogen runtomkring huset, människor beredda att överfalla folket från rymden, så snart de stigit ur sin farkost?

Ja, det var förklaringen. En fälla. Det var rymdfolkets slutsats, sa mannen. Någon mitt ibland oss var en förrädare, en orm, som ville slå till mot de välvilliga varelserna från en främmande värld. Så det kunde helt naturligt inte bli tal om landning eller kontakt. Himlen kunde inte göra något besök, ty jordvarelserna hade i själviska avsikter skilt sig från det kosmiska brödrskapet.

Mannen sänkte blicken från den vida himlen. Han stod på stengården vid baksidan av huset, omgiven av folk, mikrofoner och ljus. Endast stjärnorna var synliga ovanför våra huvuden, men han försäkrade att rymdfolklet fanns där och att de väntade och övervägde om de skulle

komma ner. Han samtalade med dem — telepatiskt. De fanns där.

Hans ögon mötte våra, när han delgav oss den dystra nyheten.

Vi såg tvivlande på varandra. Var en av oss förrädare? Vem kunde det vara? Vi vände oss till mannen i förvirrad undran.

"Är det jag?" frågade någon. "Är det jag?" sa ännu en. Det var en oavsiktlig sista påskmåltiden. "Icke är det väl jag, Herre?"

Mannen svarade inte.

Filmfolket såg förtretade ut. De började montera ned strålkastarna och rulla upp mikrofonsladdarna. Vi övriga drog oss tillbaka in i huset, några till köket, där gin- och sodaflaskor stod uppställda på diskbänken, andra till vardagsrummet, där sladdar, strålkastare och annan teknisk utrustning fanns utspridd likt uppräckta plantor över möbler och golv. Inget återstod att göra. Mannen kom in i rummet och ställde sig mitt på mattan. Han var trött i ansiktet, som var alldeles uttrycksöst. Han tände en cigarrett. Flera äldre kvinnor kom fram till honom och ställde frågor om den inställda kontakten. Vem kunde det vara som ville skada rymdfolklet? Vem ville smyga sig på dem likt djur?

Mannen kunde inte svara. Han sa att han inte visste. Brydde sig inte ens om att gissa. Rymdfolklet hade bara sagt honom att det var en konspiration, och det var det enda besked han kunde ge.

Kvinnorna hade fler frågor. Hur är livet på rymdfolkets planet? Har de läkare? Dör de? Har de sällskapsdjur? Ja, sa mannen, ja till alltsammans. Livet där har mycket gemensamt med vårt eget.

Kanske det ännu inte var för sent, framkastade jag. Kanske konspiratören bland oss kunde avslöjas och skaffas ur vägen. Varför skulle vi alla få lida för vad ont någon tänkte företa sig, vilken förmodligen inte alls hörde hemma här? Det var orimligt.

Mannen fick inte en chans att svara. En annan man, magerlagd med hårda ögon, bröt in i samtalet. Nej, sa denne, det fanns inget hopp. Även om vi gjorde oss av med infiltratören fanns det andra med i

komplotten. De gömde sig förmodligen i mörkret runt omkring huset. Vi kanske inte kunde se dem, men rymdfolklet var inte lika blinda. De hade upptäckt den fientliga närvaron och beslutat att inte visa sig. Nej, det skulle inte bli någon landning denna kväll. Det var bättre att vi tänkte på vår egen säkerhet än att till ingen nytta försöka få rymdfolklet att landa.

Vår egen säkerhet? frågade jag. Var inte bara rymdfolklet utan även vi i fara?

Ja, sa den förste mannen, alljämt stående på mattan. Hans hust-ru hade förenat sig med honom och stod vid hans sida. Några tidningsmän hade från köket styrt kosan till vardagsrummet. Ja, vi svävade alla i fara, han själv inräknad. Det var omöjligt att veta vilka konspiratörerna var, men deras syften kunde gå längre än till att bara skada rymdfolklet. Det kunde finnas ett verkligt hot över oss alla.

För första gången denna kväll började mannen visa några känslor. Hans händer och armar var inte längre slappa, rösten inte trött och tom. Han tände ännu en cigarrett och tittade på mig. Visste jag inte att han redan blivit skadad av konspiratörerna? Förstod jag inte att hans liv hade hängt på en tråd, när han stått öga mot öga med dem? Men så var det. Han hade blivit överfallen en natt av två män som huggit honom med kniv. Ett ärr fanns kvar på kroppen som bevis.

Jag uttryckte tvivel. Vem kunde vilja döda honom?

Mannen satte handen på magen och upprepade sitt påstående. Det fanns inget tvivel, sa han. På grund av hans vänskap med rymdfolklet hade en mystisk och hatisk makt utsett honom till sitt offer. Det fanns någon organisation, någon person, som motsatte sig att han gav rymdfolkets visdom vidare till oss på jorden.

Kan vi få se ärret? sa jag.

Frågan kom tydligen oväntat. En rodnad syntes ett ögonblick i det väderbitna ansiktet. Han tvekade. Människor stod omkring, några var damer. Ett ögonblick syntes det som om det var en ofin fråga, att den skulle tvinga honom att avslöja en fruktansvärd upplevelse bara för att tillfredsställa någons sjukliga nyfikenhet. Men han protesterade inte. Han sa ingenting alls. En reporter föreslog att vi skulle gå in i ett annat rum, där vi kunde vara mer ostörda. Vi flyttade oss några styc-ken till ett sovrum i närheten.

Mannen hade nu återfått sin be-tryckta uppsyn. Han var trött. Han gick mekaniskt in i sovrummet. Brydde han sig alls om ärret han skulle visa, kände han sig förolämpad av förslaget, trodde han att det skulle tjäna något till, var han ens medveten om vad som hände — hans uttryckslösa ansikte gav inget besked. Plötsligt hade han kommit i en situation som han inte väntat. Han hade gått över den gräns varifrån ingen återvändo fanns, och nu hade denna triviala detalj, ärret på magen, blivit huvudsaken. På väggen i sovrummet hängde en naken-målning, men ingen lade märke till den. Det kött vi ville se var buken på en åldrande man som skulle ha varit obekant för oss alla, om han inte sagt sig ha kontakt med rymd-folket.

När vi samlades omkring honom och lutade oss fram för att se så bra som möjligt, knäppte mannen upp rocken och drog upp skjortan på ena sidan av magen. Han sa att ärret hade formen av ett kors. Vi ansträngde oss till det yttersta för att se såret, men inget märke syntes. En reporter uppmanade mannen att peka på det. Han såg osäkert på sin feta mage. En sekund föreföll det som om inte heller han skulle kunna lokalisera det. Sen började han teckna om och om igen ett imaginärt kors på sin hud, där han påstod att ärret fanns. Vi trängde oss längre in på för att kunna följa hans finger.

Det fanns inget ärr.

Filmlaget kom skyndsamt in i sovrummet. Ryktet om vad vi höll på med hade nått andra delen av huset. Strålkastare monterades upp i rasande fart, och folk började

trängas i dörröppningen. Kamera-männen gav skrikande order till mannen var han skulle stå och vad han skulle göra. Han gjorde som han blev tillsagd utan att säga nå- got, drog upp skjortan ännu mer och vände sig mot kameran. Ma-gens fetma पोस्ते ut över bältet, hängde ned och lyste i ljusskenet som fisk i en varuhusmonter. Han verkade omedveten om det nu ma-niska petandet och ritandet på ma-gen. Han fogade sig passivt, brydde sig inte ens om att sätta fingret på det påstådda ärret eller visa dess läge. Detta gjorde kameramannen utom sig. Han stack upp huvudet bakom sökaren och skrek till en medhjälpare som höll en strålkasta-re, som om det var dennes fel att det inte fanns något ärr.

Mannen stod stum, hans händer var tryckta mot bröstet för att hålla upp skjortan, hans ögon var bleka och uttryckslösa och riktade ingen-stans eller kanske långt borta. Dörr-öppningen var till trängsel fylld av ansikten, som stirrade, oförstående, hypnotiserade av de skarpa strål-kastarljus och teknikernas hek-tiska åtgärder. Det fanns inga fler frågor att ställa; inga fler svar. För-väntningarna som bragt oss alla till-sammans hade upplösts i intet. Kvar var endast förvirring och en man med en naken make.

Det var en makaber scen. Inga rymdmänniskor, inga tefat, inga tec-ken på intelligenser från rymden, inte ens ett enkelt ärr. Bara en sorg-lig man som blivit till ett spektakel i sin egen privata förevisning, när han i brist på något bättre sökt hindra gästerna att ge sig av.

Ett litet modell-tefat demonstreras. Med skicklig fotografering kan "märkliga" bilder av en "rymdfarkost" åstadkommas. (Fotot har inget samband med artikeln på detta uppslag.)

RAPPORT OM "RYMDGLÄNTAN"

Från "G.I.C.O.F.F.-information", nov.-dec.numret 1971, har vi hämtat nedanstående uppgifter, signerade Alf Tollhag och Sven-Olof Fredrikson, om "Pollen-Carlssons" tefatshistoria. Se i övrigt vår intervju med Eugen Semitjov i nr 2 i år! Den nämnda tidskriften är organ för Göteborgs Informations Center för Oidentifierade Flygande Föremål, Ahrenbergsgatan 14 A, 416 73 Göteborg.

Uppgifterna i Allers om Gösta Carlssons närobservation av ett "flygande tefat" i Ängelholmstrakten 1946 kom som en fullständig överraskning för oss här i Göteborg. Eugen Semitjov, som skrivit artikeln, hade vid ett besök hos oss inte nämnt något om händelsen.

Efter kontakt med vår representant i Skälderviken, Nils-Erik Lind, beslöt vi att resa ner till Skåne redan den 7 november, d. v. s. cirka en vecka efter det Allers kommit ut. "Vi", det var Björn Högman, Ingemar Fors, Bert Allard och jag, Sven-Olof Fredrikson. Nere på orten fick vi ovärderlig hjälp av Nils-Erik Lind och Gösta Fasth, ordförande i fritidsklubben Snapphanarna, vilka visade oss till platsen och satte oss in i omgivningen.

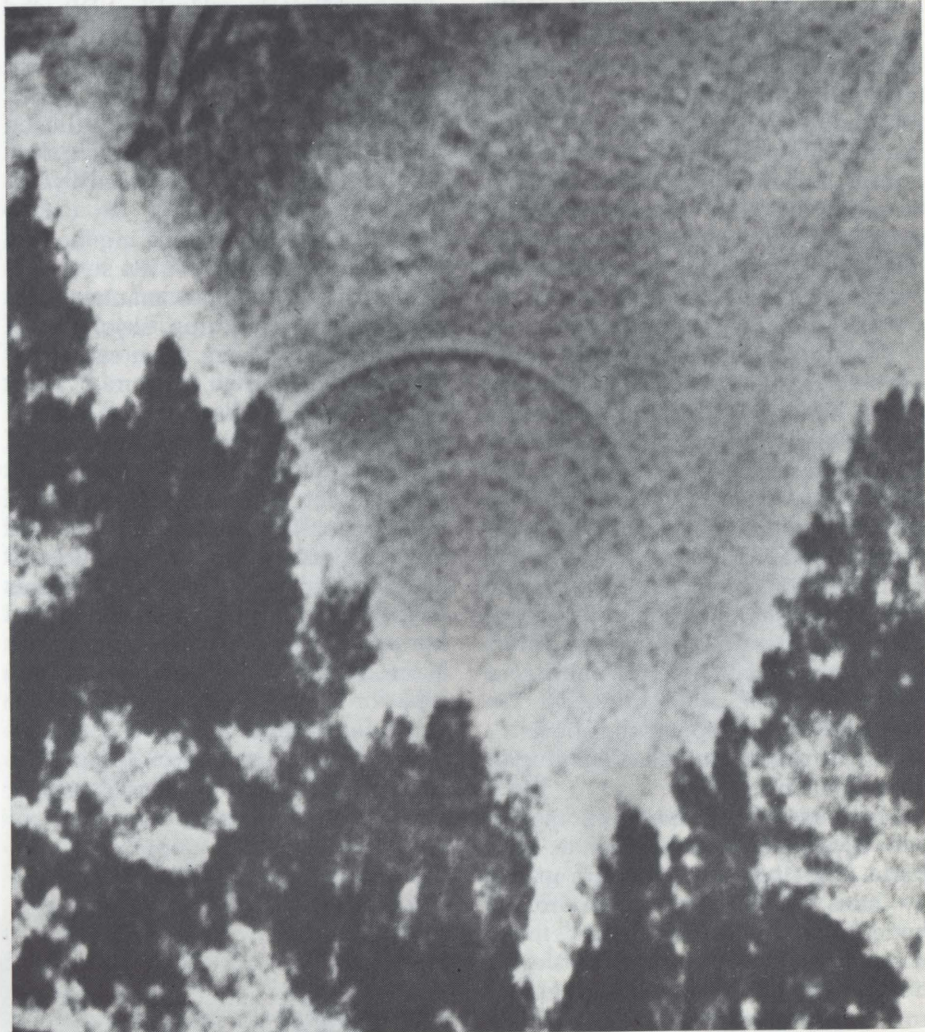
Gläntan med märkena låg några hundra meter från närmaste bilväg, men det fanns en traktorsväg ända fram till gläntan. Vi kunde konstatera att Semitjovs uppgifter om platsen i stort sett stämde, dock med några väsentliga undantag.

VEM GRÄVDE — OCH VARFÖR?

Vad vi först lade märke till var hur markant den stora cirkeln samt två mindre cirklar/"landningsställ" och en "fena" syntes. Det visade sig att "någon" hade grävt upp en cirkel, vars radie vi uppmätte till 8 meter. Man hade grävt cirka 1 dm på bredden och 1 dm på djupet. Denna cirkel hade sedan fyllts med fin havssand; likaså "fenan" och de två "landningsställ". Vem hade gjort detta, och varför?

På direkt fråga uppgav Eugen Semitjov att yttre cirkeln, "fenan" och "landningsställ" inte var uppgrävda när han var på platsen. Han reagerade mycket negativt på dessa informationer och sade sig inte veta vem som kan ha grävt i gläntan. Han har sänt egna foton som styrker hans uppgift.

Gösta Fasth säger att han besökte platsen dagen efter det Allers kom ut till prenumeranterna, d. v. s.

lördagen den 30 oktober förra året. Märkena var då uppgrävda. Grävningen måste alltså ha gjorts under de cirka två månader som förflöt efter Eugen Semitjovs besök i gläntan och innan Fasth var på platsen. Vilka kände till fallet och kan ha utfört grävningen, och varför?

Vi fann också att den uppgrävda "fenan" pekade exakt i västlig riktning. Slumpen?

INRE CIRKELN EJ UPPTÄCKT

Någon talade om för oss att det fanns en mindre cirkel inuti den stora. Denna var dock inte uppgrävd utan syntes bara otydligt som en

svag fördjupning i gräset. Det anmärkningsvärda var att denna inte befann sig mitt i den stora cirkeln utan flera meter snett. (Se skalaritning!) Denna inre cirkel hade tydligen inte upptäckts av den eller dem som grävt upp de andra märkena, och den hade heller inte observerats av Eugen Semitjov vid hans besök och således antagligen inte nämnts av Gösta Carlsson. Varför?

UNDERSÖKNING AV RADIOAKTIVITET

Medan vi andra gjorde mätningar och talade med folk från orten, som

samlats där, undersökte civilingenjör Bert Allard om någon radioaktivitet kunde konstateras. Han hade till sitt förfogande en relativt känslig G.M.-mätare. Resultatet blev negativt, och något annat var heller inte att vänta så lång tid efter observationen.

DÖDA TRÄDGRENAR

I Allers artikel nämns förkrympta träd och döda grenar. Dessa uppgifter är helt riktiga, men det bör påpekas att jordnivån i gläntan är dålig, varför de förkrympta träden kan bero på detta. De döda grenarna på det närbelägna trädet (se foto) kan bero på yttre påverkan, men så behöver inte vara fallet.

CIRKLARNA FANNS 1947

Gösta Fasth gav oss den mycket intressanta uppgiften att det finns flygfoton som tagits över platsen 1963 och att man på dessa tydligt kan se cirkarna på marken. Fasth lovade att skicka oss ett sådant fotografi, och några dagar efter hemkomsten fick vi med posten ett flygfoto — mycket riktigt är två cirklar synliga i gläntan. Båda syns ungefär lika starkt, vilket tyder på att den stora cirkeln inte var uppgrävd då. Platsundersökningen visade ju också att detta skett nyligen.

Vi har sedan från Rikets allmänna kartverk skaffat detta foto och visar här intill en förstoring. (Man kan inte se "fenan" och "landningsställ".) Cirkarna fanns alltså 1963, vilket styrker Gösta Carlssons berättelse något.

Byrådirektör Evert Eriksson, Rikets allmänna kartverk, gav oss den mycket intressanta upplysningen

att området även fotograferades 1939 och 1947 från 3000 meters höjd. (Fotot från 1963 är taget på 900 meters höjd.) Vi har skaffat fotot från 1947, och det visar att cirkarna fanns redan då! De syns mycket svagt beroende på den höga höjden och den sämre optiken, men de finns dock där.

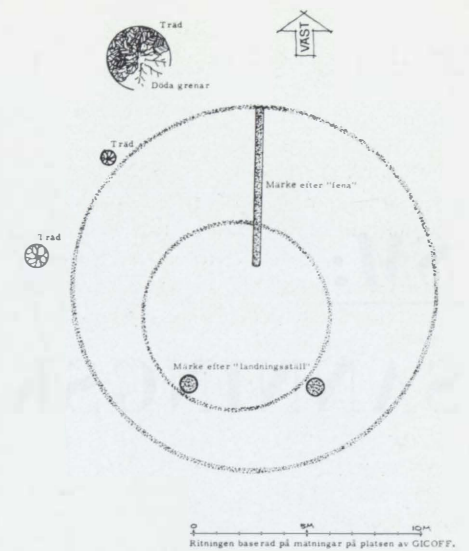
GLÄNTAN TOM — INGA CIRKLAR

Vår G.I.C.O.F.F.-medlem Tony Eckhardt, Stockholms UFO Center, besökte Rikets allmänna kartverk den 28 december 1971 för att granska fotot från 1939. Eckhardt kunde då genast konstatera att gläntan var tom: "inga cirklar".

G.I.C.O.F.F:s kommentar:

Cirkarna kan omöjligt ha fabricerats före 1947 med avsikten att de skulle ligga till grund för en historia om flygande tefat långt senare. Begreppet flygande tefat existerade inte ens för 25 år sedan. Men om inte Gösta Carlssons berättelse är sann, har cirkarna en naturlig förklaring. Det skulle kunna röra sig om en konstruktion av något slag som hänför sig till försvarets uppgifter vid kusten. Tills vidare är det dock tillräckligt intressant att veta att spåren bevisligen är minst 24 år gamla. Detta gör onekligen historien mera trovärdig.

Visserligen kan en upplevelse hinna förbättras mycket under 25 år, men de paralleller som finns med andra fall, gör att man nog är benägen konstatera att någonting har Gösta Carlsson sannolikt varit med om.

BREV

Boken om Olle Jönsson av den amerikanske författaren Brad Steiger, som dr. Nils-Olof Jacobson recenserade nyligen i Sökaren, utkommer i höst i svensk översättning på Zindermans förlag. Jag är medveten om att den amerikanska upplagan rymmer en del misstag och slarvigheter. Utgivningen hade i slutskedet forcerats så att författaren inte i tillräcklig grad gav sig tid att kontrollera vissa enskildheter. Till det mera oförargliga i sammanhanget hör den professorstitel som tilldelades mig... Steiger lät översätta massor av svenska klipp till engelska, och i virrvarret av figurerande namn må det vara förklarligt att det blev förväxlingar. Allvarigare är några rena galenskap, som möjligen kan förklaras med att Steiger i de fallen bara haft tillgång till sensationsversioner om händelserna, tagna ur en eller annan veckotidning. Utöver det material Olle Jönsson lämnat Steiger byggde denne boken på tusentals svenska och utländska klipp och vittnesmål som fogades samman. Det är föga sannolikt att OJ själv läst manuset i dess helhet — han har förmodligen i enlighet med sin blygsamma natur utgått från att författaren skulle göra ett samvetsgrant arbete.

När boken i höst utges på mitt förlag, kommer det att vara i en av OJ själv i detalj granskad och auktoriserad översättning. Jag kommer själv att fingraska översättningen och alla uppgifter. Som bekant följde jag OJ:s arbete i Sverige på mycket nära håll, från första början och fram till hans flyttning till USA. Efter denna min och OJ:s kontroll och revidering kommer den version som läggs fram i Sverige att motsvara alla rimliga krav på exakthet.

Sune Stigsjö

SM:

SANNINGSKRITERIER

Grundvalen för den kristna religionen är bibeln och framför allt dess kärna, de fyra evangelieberättelserna. Den kristne skall tro på de uppgifter som där förekommer om Jesu jungfrufödelse (Maria som moder, helig ande som fader), de vise männens hyllning till den nyfödde "konungen", de många underverken, Jesu död och uppståndelse från de döda och slutligen himmelsfärden.

Med ett normalt betraktelsesätt är det uppenbart att de oerhörda påståendena om Jesus är otillräckligt undersökta och obekräftade. Och inte i något annat sammanhang än inom religionen skulle förståndiga människor nöja sig med så klena bevis som de som finns för påståendena om Jesus. Man skulle kräva noggranna utredningar, och om sådana på grund av omständigheterna, t. ex. alltför stort tidsavstånd, inte kunde företas, skulle man anse att uppgifterna inte kunde bekräftas. Men för en kristet troende gäller i fråga om Jesus inte normala sanningskriterier. Han nöjer sig med betydligt svagare stöd för sin uppfattning.

Men borde man inte just när det gäller grunden för hela livsåskådningen kräva speciellt starka skäl?

Påståendena om Jesus är ju dessutom så exceptionella att de i och för sig borde kräva ovanligt stark motivering. Man tycker att sådana utsagor som att en bok är "Guds ord" och att en människa är "Guds enfödde son" är så oerhörda att för dem borde krävas motiveringar långt starkare än för allt annat. Där borde man inte nöja sig med rykten eller obekräftade yttranden.

Men vad finns? För påståendet att

bibeln är Guds ord finns inget annat än en teologisk idé, ett antagande av människor som haft till uppgift att konstruera en teologi, d.v.s. en bild av världens gudomliga sammanhang. Med påståendet att Jesus är Guds son och tillika Gud själv förhåller det sig på samma sätt: det är en idé, en tolkning av ett föregivet händelseförlopp.

Varför skall vanliga kriterier för sanning inte gälla, när det är fråga om religion?

De kristna säger att Jesus var död men blev levande igen. Det är ett oerhört påstående. Men det händer ju då och då att människor som ansetts döda vaknar upp i bårhuset eller på någon annan plats. Den naturliga slutsatsen blir då att det rört sig om ett skendödstillstånd. Ingen skulle komma på någon annan tanke. Om Jesus korsfästes och lades i graven och om han därefter visade sig fullt levande, är det otvivelaktigt naturligt att tänka sig att han aldrig hade varit död. Ändå finner de kristna det riktigt att på idén om Jesu verkliga död och uppståndelse grunda hela sin livssyn!

Evangelieberättelserna innehåller uppenbart mytologiska inslag, t. ex. himmelsfärden. Det bör då vara oundvikligt att med stor skepsis se på det övriga innehållet. Dessa Jesuskildringar kan inte rimligen anses ha karaktären av pålitliga historiska dokument.

Det är min mening att normala sanningskriterier måste användas även i religiösa sammanhang. Accepterar man detta, blir bedömningar i enlighet med den kristna dogmatiken omöjliga.

SÖKAREN

Nr 5 1972 Årgång 9

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Red o ansv utg: Sven Magnusson

Postgirokonto: 70 60 47-8

Tel: 08/69 60 27

Redaktionsråd:

Nils-Olof Jacobson, Bo R. Ståhl,

Agne Windmark

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 29:00

Halvår 15:25

I Norge och Danmark kan prenumeration ske med svensk postgiroanvisning.

I Finland kan inbetalning göras till Akademiska Bokhandeln, Postfach 10128, Helsingfors 10 postgiro 53 33-2. Helår kostar då 24 mk, halvår 13 mk.

Annonspriiser (moms tillkommer):

Helsida 250:— halvsida 150:—, småannonser 5:— per cm men minst 15:—.

Copyright resp. förf.

Tryckt hos

LJUSDALS TRYCK AB

Ljusdal 1972

INNEHÅLL:

Brita Rodosi:

»Hinduism» i Walt Whitmans diktning 1

Religionernas möte 4

Bertil Nilsson:

Yoga-Jonson rör om i den andliga grytan 10

Birger Qvarnström:

En filosof och en andeskådare 14

Utländsk bokvandring 17

Kvällen då tefaten inte kom 20

Rapport om »rymdgläntan» 22

SM:

Sanningskriterier 24